

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**TAŞIMALI EĞİTİM-ÖĞRETİM YAPAN İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNE
YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
(Sincan Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sinan YÜCE**

Ankara - 2008

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**TAŞIMALI EĞİTİM-ÖĞRETİM YAPAN İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNE
YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
(Sincan Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Sinan YÜCE**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Yılmaz KIZILTAN**

Ankara – 2008

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Sinan Yüce'nin Taşımalı Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi(Sincan örneği) başlıklı tezi.....^{22.05.2008} tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı):Yrd.Doç. Dr. Yılmaz KIZILTAN

Üye : Prof. Dr. Necdet HAYTA

Üye : Yrd.Doç. Dr. Bülent AKSOY

İmza
Y. Kiziltan
N. Hayta
B. Aksoy

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın araştırma konusunun belirlenmesinde, planlanıp yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen Danışman Hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Yılmaz KIZILTAN'a, uygulama okullarında görev yapan tüm idareci ve öğretmen arkadaşlarıma, uyguladığım anketlere samimi cevaplar vermiş olan tüm taşımali ilköğretim okulu öğrencilerine, tez yazımı konusunda yardımlarını esirgemeyen sevgili kardeşim Türkçe öğretmeni Sibel YÜCE'ye ve desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın, taşımali okullarda eğitim alan öğrencilerin sorunlarına çözüm ve derslerindeki başarılarını arttırıcı bir faktör olması dileğiyle.

Sinan YÜCE
Ankara, 2008

ÖZET

TAŞIMALI EĞİTİM-ÖĞRETİM YAPAN İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (Sincan Örneği)

YÜCE, Sinan

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yılmaz KIZILTAN,

Mart, 2008, (xi) + 93 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı, normal ve taşımali sistemde eğitim-öğretim gören İlköğretimin II. kademesindeki öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemektir.

Araştırmanın başlangıcında konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Verilerin toplanmasında sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Anketin birinci kısmı kişisel bilgilerle ilgilidir. İkinci kısmı ise sosyal bilgiler dersine yönelik 30 maddelik tutum cümlelerini kapsamaktadır.

Araştırmanın evreni 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında Ankara ili Sincan ilçesinde taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerdir. Sincan’da beş adet taşımali eğitim yapan ilköğretim okulu tespit edilmiştir. Ancak taşımali eğitim yapan okulların bir tanesinde sadece üç öğrenci, taşınan öğrenci grubu içerisinde yer aldığından dolayı bu ilköğretim okulu araştırma evreninin dışında tutulmuştur. Örneklem grup olarak bu ilköğretim okullarında eğitim gören 137 taşınan öğrenci ile 137 yerleşik öğrenci rastgele tespit edilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Öğrencilerin anket maddelerine vermiş olduğu

cevapların frekans (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır. İkili karşılaştırmalarda t-testi, çoklu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Yapılan bu araştırma sonucunda, yerleşik sistemle eğitim-öğretim faaliyetinde bulunan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumlarının, taşınan öğrencilere nazaran daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen başka bir bulgu ise, sosyal bilgiler derslerine karşı olumlu tutum gösteren öğrencilerin ders notları en yüksek (5) iken, tutumlarda meydana gelen düşmelere bağlı olarak öğrencilerin ders notlarında da anlamlı bir düşme meydana gelmekte; sosyal bilgiler dersine yönelik en olumsuz tutumları sergileyen öğrencilerin notları da tutumlarına paralel olarak düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşınalı İlköğretim Uygulaması, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Tutum, Başarı

ABSTRACT

THE EVALUATION OF PRIMARY SCHOOLS' SECOND LEVEL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS SOCIAL SCIENCES IN TRANSPORTATIONAL TEACHING EDUCATION SYSTEM (Sincan Case)

YÜCE, Sinan

Master Degree, Department of Teaching Social Studies

Thesis Advisor: Assistant Professor Yılmaz KIZILTAN

March – 2008, (xi) + 93 Pages

The main purpose of this study is to evaluate primary school,second grade students' attitudes towards social sciences who are at the practice of transportational and local primary teaching education system.

The literature review was made at the beginning of this research. In order to collect data, a social sciences attitude survey was used in this study The first part of this survey is about personal information. Second part contains 30 sentences related with attitudes towards social sciences.

The aim of this survey is the primary school students who came to school with transportational system in 2006-2007 Educational period in Sincan, Ankara. In Sincan, five primary schools were found that performed transportational primary teaching education system. But, one of the schools was left out because there were just three students in this system.For this research,the sample groups are chosen as 137 students at transportational and 137 students at local education systems at random.

To analyze data, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) program was used on computer. Frequencies and percentages were calculated according to the

students' responses to this survey. T-test was used in bilateral comparisons and One-Way Anova Varyans Analysis technique was used in multi-comparisons.

According to this research, the results showed us the students' attitudes to Social Sciences who are at local education system more positive than who are at transportation system. The other data was gathered that when the students had positive attitudes to Social Sciences, they got the highest (5) marks. The others got lower marks because of their negative attitudes to Social Sciences, the less interested students' marks are decreasing parallel with their attitudes to this subject.

Key words: Transportation Education Practice, Social Sciences Education, Attitude, Success

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
GRAFİKLER LİSTESİ	xi
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
1.1. Eğitim.....	1
1.2. Türkiye Cumhuriyetinde İlköğretimin Tarihçesi, Amaçları, İlkeleri ve Önemi	4
1.2.1. Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Tarihçesi	4
1.2.2. İlköğretimin Genel Amaç ve İlkeleri.....	5
1.3. Taşınmal Eğitim.....	8
1.3.1. Türkiye’de Taşınmal Eğitim.....	12
1.4. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	16
1.4.1. Sosyal Bilgiler Kavramı.....	17
1.4.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Önemi.....	19
1.4.3. Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları	20
1.5. Tutum.....	24
1.5.1. Tutum Kavramı.....	24
1.5.2. Tutumlar Hakkında Veri Toplama.....	27
1.5.3. Tutum Ölçeği.....	28
1.6. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	30
1.7. Araştırmanın Amacı.....	31
1.8. Araştırmanın Önemi.....	32
1.9. Araştırmanın Varsayımlar.....	35

1.10. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	35
1.11. Tanımlar/Terimler ve Kısaltmalar.....	35
II. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	38
III.YÖNTEM	54
3.1. Araştırma Modeli.....	54
3.1.1. Tutumun Ölçülmesi.....	54
3.2. Evren ve Örneklem.....	55
3.3. Verilerin Toplanması.....	59
3.4. Verilerin Analizi.....	59
IV. BULGULAR ve YORUMLAR	61
4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	61
4.2. Temel Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	63
4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	65
4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	71
4.6. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	76
4.7. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	78
SONUÇLAR ve ÖNERİLER	80
5.1. Sonuçlar.....	80
5.2. Öneriler.....	82
KAYNAKÇA	84
EKLER	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1.: 1989-2005 Yılları Arasında Taşınalı Eğitim	12
Tablo 3.1.: Araştırma Evreni olarak kabul edilen İlköğretim Okulları ve Öğrenci Sayıları.....	56
Tablo 3.2.: Anket Uygulanan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	57
Tablo 3.3.: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	57
Tablo 3.4.: Taşınan ve Yerleşik Öğrencilerin Dağılımı.....	58
Tablo 3.5.: Öğrencilerin Evlerinin Taşınılan Birime Olan Uzaklığa Göre Dağılımı	59
Tablo 4.1.: Araştırma Verilerine İlişkin Demografik Bilgiler.....	61
Tablo 4.2.: Normal Ve Taşınalı Eğitime Göre Tutumlara İlişkin T Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.3.: Cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları.....	64
Tablo 4.4.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	65
Tablo 4.5.: Babanın eğitim düzeyine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 4.6.: Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	67
Tablo 4.7.: Annenin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 4.8.: Babanın Mesleğine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	68
Tablo 4.9.: Babanın Mesleğine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 4.10.: Annenin Mesleklerine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	70
Tablo 4.11.: Annenin Mesleklerine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	71

Tablo 4.12.: Ev ile Okul Arasındaki Uzaklıklara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	72
Tablo 4.13.: Normal ve Taşımalı İlköğretim öğrencilerinin Uzaklığa Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 4.14.: Normal ve taşımalı eğitime göre tutumlara ilişkin t testi sonuçları.....	74
Tablo 4.15.: Normal ve Taşımalı Eğitim Yapan II. Kademe Öğrencilerinin Sınıflara Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	75
Tablo 4.16.: Tutum Puanlarının Öğrencilerin Sınıflarına Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 4.17.: Normal ve Taşımalı Eğitim-Öğretim Yapan II. Kademe Öğrencilerin Başarılarına Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları.....	76
Tablo 4.18.: Ders başarı notlarına Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 4.19.: Okullara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	78
Tablo 4.20.: Okullara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	79

GRAFİKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik 1.1. : Taşımalı Eğitim Yapılan İllerdeki Değişimler (1989-2005).....	14
Grafik 1.2. : Taşımalı Eğitim Yapılan Okul Sayılarındaki Değişimler (1989-2005)	15
Grafik 1.3. : Taşımalı Eğitim Yapılan Okullardaki Öğrenci Sayılarında Meydana Gelen Değişimler (1989-2005).....	16

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde son yıllardaki hızlı değişim ve gelişme, birçok teknolojik yenilikleri, teknikleri ve iletişim imkanlarını da beraberinde getirmiştir. Hızla gelişen dünyada çağın gereklerine uygun olarak ülkemizin de gelişebilmesi ve meydana gelen değişiklikleri daha yakından takip edebilmesi için nitelikli insan gücüne olan ihtiyaç daha da artmıştır. Nitelikli insan gücünü yetiştirmedeki en önemli unsur eğitimidir. Eğitim, bireyin ve toplumun kalkınmasında ve gelişmesinde, toplumsal değerlerin geliştirilmesinde, gelecek nesillere aktarılmasında, bilgi ve becerilerin kazandırılmasında en önemli etkindir.

Yukarıda saydığımız sebeplerden ötürü okulun önemi bir kat daha artmaktadır. Bu yüzden özellikle ilköğretim okullarında öğrencilerin alacakları temel eğitim daha da önem kazanmaktadır. Bunun içinde en önemli görev okullarımızdaki öğretmenlerimize düşmektedir. Ancak öğretmenlerin tek başlarına yaptıkları gayretler çoğu zaman başarıya ulaşmada yeterli olamayabilir. Burada ikinci, fakat eğitimin olmazsa olmazı öğrenci faktörü işin içine girmektedir.

İlköğretim çağındaki öğrencilerin eğitim gördükleri okullarda, derslerinde daha başarılı olmaları için sadece derslere katılıp, öğretmenlerini dinlemelerini yeterli değildir. Sınıf ortamı ve öğretmenin akademik başarısının yanında, öğrencinin derse karşı olan tutumu da önemli bir faktördür.

1.1 Eğitim

Öğrenme insanın en temel etkinliklerinden biridir ve bunun için de toplum hayatında daima yerini bulmuştur. İnsanın yaşamı boyunca süren öğrenme süreci, belli bir toplumsal gelişmeden sonra kurumsallaşmış ve çeşitli kurumsal yapılardan

oluşan sistemler bireylerin öğrenme etkinliklerini gerçekleştirdikleri yerler olmuşlardır. Öğrenme, insanın yaşamı boyunca her yerde sürmekle birlikte planlı ve “istendik” öğrenmelerin gerçekleştirildiği yerler olarak okullar, toplum yaşamında önemli bir rol yüklenmişlerdir (Akça,2002:9).

Temel eğitim her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaştacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine, düzgülerine uyumu sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri; alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Başaran, 1982:13).

Senemoğlu eğitimi: “ - insanın kişiliğini besleme süreci ” ve "insan sermayesine yapılan yatırım" olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda "istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci" olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlâk standartlarının bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir. Bu anlamda eğitim "bireyi, istendik nitelikte kültürleme sürecidir" diye tanımlamaktadır (Senemoğlu, 2004: XXIII).

Yılmaz (2002) eğitimi, “bireyin melekelerinin geliştirilmesi, kabiliyet ve istidatların ortaya çıkarılması, bunların işlenerek faydalı işler yapacak hale getirilmesidir. Bir diğer taraftan da toplumun inşa edilmesidir. Yani toplumu meydana getirecek unsurların yerli yerine konulmasıdır. Eğitimin amacı çok açıktır: maddi ve manevi yönden "vasıflı insan" yetiştirmek" olarak belirtmiştir (Yılmaz, 2002: 81).

İnsanların diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerinin maddi ve manevi ürünlerine kültür dendiği dikkate alınır, insanın çevresiyle etkileşimi sonunda kültürleşmeye uğradığı, yani kültür edindiği söylenebilir. Çevresiyle etkileşerek öğrendiklerini, edindiği kültürü, diğer insanlara da öğretmeye kalkışan kimse ise, belli bir amaca yönelik olarak o insanları kültürlü hale getirmeye çalışıyor demektir. “İnsanların, diğer insanları belli bir maksatla kültürleşmelerine ya da kasıtlı kültürleşme süresine ise eğitim denilmektedir (Ertürk, 1972:8).

Okulun amacı bütün öğrencileri etkin birer Türk vatandaşı olarak yetiştirmektir. Okullar, genç kuşakları geleceğe hazırlayan, kültür aktarımını sağlayan ve öğrencileri birer dünya vatandaşı haline getirmekle görevli kurumlardır. İlköğretim programlarının bütün amacı öğrencileri iyi birer toplum, bölge, millet ve dünya vatandaşı haline getirmektir. Eğer demokraside üretken vatandaşlar isteniyorsa eğitim programı bilgi, tutum ve beceri üzerine yoğunlaşan bir nitelik taşımalıdır. (YÖK Dünya Bankası Projesi, 1996:1.1).

Bir ülkenin kalkınması büyük ölçüde o ülkedeki bireylere sunulan eğitimin süresine ve niteliğine bağlıdır. Bu nedenle eğitim, çağımızda toplumların hızla gelişmesinde en önemli unsur olacaktır.

Bu açıdan okullar istendik öğrenmeleri kasıtlı ve planlı olarak meydana getirmekle görevlidir. Değişen toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması görevi okullara verilmiştir. Okullar, bireylerin ihtiyacı olan temel bilgileri kazandırmak, vatandaşlık bilinci vermek, meslek edindirmek, toplumun değer yargılarını tanıtmak gibi amaçları üstlenmişlerdir (Kefeli, 2005:15).

İlköğretimin temel amaçlarından biri de çocukları hayata hazırlamak, çağın hızla değişen ve gelişen koşullarına uygun ve nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılamak ve onları kendilerine uygun mesleğe yönlendirmektir. İlköğretimin toplumsal ve ekonomik yararlarının yanında, demokratik bir toplumun oluşturulması, kültürel sürekliliğin sağlanması ve halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi için yaşam boyu sürecek bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelidir (Kavak,1997).

İlköğretim, sahip olduğumuz kültürün geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında; çağın şartlarına uygun olarak yaşam kalitesinin yükseltilmesinde; demokratik bir toplum oluşturulmasında temel teşkil eder (Arı, 2000:2).

Eğitim sistemimizde, çeşitli yenilikler yapılmasına rağmen nitelik açısından istenilen hedefe henüz ulaşamamıştır. Dünyadaki bilim teknolojisindeki hızlı

gelişmeleri yakalamak için, eğitim sistemimizin de bu çağdaş değişme ve gelişmelere uyum sağlayacak yeni arayış ve anlayışlara girmesi zorunludur. Toplumsal kalkınmanın istenilen düzeyde gerçekleşmesi de ancak bu sayede mümkün olabilmektedir.

1.2. Türkiye Cumhuriyetinde İlköğretimin Tarihçesi, Amaçları, İlkeleri Ve Önemi

Bu bölümde Türkiye Cumhuriyetinde eğitimin tarihçesinden, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkelerinden bahsedilecektir.

1.2.1. Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Tarihçesi

İlköğretimde sekiz yıllık bir okula gereksinme, 1946 yılında yapılan Üçüncü Milli Eğitim Şurası'nda duyularak zorunlu öğrenim süresinin sekiz yıla çıkarılması Şura'ca önerildi. Ama bu öneri 1961 yılına kadar dikkate alınmadı. 1961 yılında çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, zorunlu öğrenim süresini 7-14 yaşları arasına koyarak 8 yıla çıkardı. Yasa, bu öğrenimin beş yılının ilkokulda, geri kalan üç yılının da tamamlayıcı kurs ve sınıflarda görülmesi zorunluluğunu getirdi. Yasa, aynı anda, ilköğretime "temel eğitim" sıfatını taktı. Yasanın getirdiği bu zorunlu öğrenimin ilkokul kesimi uygulandı; ama üç yıllık kesimi, bölge okullarının dışında uygulanamadı.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim 10. Milli Eğitim Şurası'ndan başlayıp 15. Milli Eğitim Şurası'na uzanan bir süreçte akademik olarak tartışılmış ve 1971-1972 öğretim yılında pilot uygulaması başlatılarak 1973 yılında çıkan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin ilkesi konulmuştur. 1971-1972 öğretim yılında 16 ilde, 18 okulda deneme amacıyla başlatılan bu ilköğretim uygulaması, daha sonra terk edildi. Ancak, 1981-1982 öğretim yılında 6 ilde, 10 okulda tekrar ilköğretim uygulamasına geçilebildi. (Arı, 2000:3)

1.2.2. İlköğretimin Genel Amaç ve İlkeleri

İlköğretimin Amaçları

Madde 5 - Türk Milli eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda;

- a) Öğrencilerin bilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak.
- b) Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak.
- c) Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak.
- d) Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu yurttaşlar olarak yetiştirmek.
- e) Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel etkinliklerle milli kültürümüzü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak.
- f) Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak.
- g) Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak kişisel sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için gerekli bilgi ve beceri, sağlıklı beslenme ve yaşam tarzı konularında bilimsel geçerliliği olmayan bilgiler yerine, bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığını kazandırmak.
- h) Öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişmelerini sağlamak.

- i) Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, çağdaş teknolojileri etkili bide kullanabilen, plânlı çalışma alışkanlığına sahip estetik duygulan ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olarak yetiştirmek.
- j) Öğrencilerin İlgi alanlarının ver kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönleltmek,
- k) Öğrencileri derslerde uygulanacak öğretim yöntem ve teknikleriyle sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklerle kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmak.
- l) Öğrencileri ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yetiştirmek.
- m) Doğayı tanıma, sevmeye ve koruma, insanın doğaya etkilerinin neler olabileceğine ve bunların sonuçlarının kendisini de etkileyebileceğine ve bir doğa dostu olarak çevreyi her durumda koruma bilincini kazandırmak.
- n) Öğrencilere, bilgi yüklemek yerine onlarda zekayı ve yaratıcı düşüncüyü ortaya çıkarmak, onlara bilgiye ulaşmanın yöntem ve tekniklerini öğretmek.
- o) Öğrencileri bilimsel düşünme, çalışma ve araştırma alışkanlığına yönleltmek.
- p) Öğrencilerin, sevgi ve iletişim desteklediği gerçek öğrenme ortamlarında düşünsel becerilerini kazanmalarına, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak.
- q) Öğrencilerin kişisel ve toplumsal araç-gereci, kaynakları ve zamanlarını verimli kullanmalarını, olcuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak.

İlköğretimin Genel İlkeleri

Madde 6 - İlköğretimde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

- a) İlköğretim okullarında sekiz yıllık kesintisiz eğitim, her Türk vatandaşının hakkıdır ve zorunludur.

- b) İlköğretim okullarının bütün sınıflarında her derste ve her durumda Türk Dilinin doğru Öğretilmesi, Türkçe'nin güzel yazılıp konuşulması temel hedeftir.
- c) İlköğretim kurumlarının kuruluş ve işleyişi ile her türlü eğitim-öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında Atatürk ilke ve inkılâplarına uyulur. Evrensel değerler içinde millî kültürün öğrenilmesine ve geliştirilmesine önem verilir.
- d) İlköğretim kurumları; dil, ırk, cinsiyet, felsefî inanç ve din ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, zümre veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz.
- e) Eğitim-Öğretim etkinlikleri; öğretim İlkeleri, Öğrenci düzeyi, çevre özellikleri ve programda belirtilen esaslar dikkate alınarak 5 inci maddedeki amaçları geliştirecek şekilde düzenlenir ve uygulanır.
- f) İlköğretim kurumlarında herkese imkan ve fırsat eşitliği sağlanır. Ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilere, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla parasız yatılılık ve bursluluk imkânları sağlanır, özel eğitim gerektiren ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel önlemler alınır.
- g) İlköğretim okullarında eğitim-öğretim hizmetleri, Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleriyle toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenir.
- h) İlköğretim kurumlarında demokrasi bilincinin geliştirilmesi, hür ve demokratik bir eğitim-öğretim sürecinin yaşatılması sağlanır. Bu amaçla öğrenci, öğretmen, personel, yönetici ve veliler; kurumda işbirliği, iş bölümü, seçme, seçilme, katılma ve düşüncelerini açıklayabilme gibi demokratik kuralların uygulandığı, sevgi ve saygıya dayalı uyumlu bir çalışma ortamı oluştururlar.
- i) İlköğretim kurumlarında karma eğitim-öğretim yapılır.
- j) İlköğretim kurumlarında uygulanan programlar, yöntem ve teknikler ile kullanılan eğitim teknolojisi; bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak yenilenerek, okul, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilir.

- k) İlköğretim kurumlarında açıklık, güvenilirlik ön plânda tutulur. Eğitim-öğretim ve yöntem etkinliklerinin kurul ve komisyonlarca yürütülmesi, öğrenci, öğretmen, veli ve çevrenin gözetim ve denetimine açık tutulması sağlanır,
- l) İlköğretim kurumlarında kaynaklar etkili ve verimli olarak kullanılır, eğitim-öğretimde kalite artırılır, kurumun rekabet gücü geliştirilir.
- m) Yönetici ve öğretmenler, eğitim-öğretim ve yönetiminde mevzuat ve programların Öngördüğü plânları hazırlar ve uygular. İlköğretim kurumlarında öğrencilerin eğitimlerini her yerde ve her zaman sürdürmeleri için gerekli önlemler alınır.
- n) Eğitim-öğretimde kalite etkili bir okul, aile ve çevre işbirliği ile sağlanır. Öğrencilere temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak, öğrencilerin davranış, ilgi ve yeteneklerini belirlemek, programlar doğrultusunda başarılarını not ile değerlendirmek, meslek alanlarını tanıtmak ve yönlendirmek için gerekli önlemler alınır, konulan yer almaktadır. (Bakınız: 27.08.2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete).

1.3. Taşımali Eğitim

Anayasamızın 42. maddesinde, “Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.” hükmü yer almıştır (<http://iogm.meb.gov.tr>)

Eğitim kurumlarımız belirtilen sebepler doğrultusunda zaman zaman çağdaş değişme ve gelişmelere uyum sağlamak için çeşitli uygulamalara başvurmuştur. Bu yöntemlerden birisi de 1989-1990 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan "Taşımali İlköğretim Uygulaması" dır. Bu uygulamaya Sincan ilçesinde 1992 – 1993 eğitim-öğretim yılında başlanmış.

Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan mecburi öğrenim çağındaki öğrencilerin merkezi yerlerdeki

ilköğretim kurumlarına günübirlik taşınarak, eğitim öğretim verilmesini sağlamak amacıyla; MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü'nce 1989–1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren Kırıkkale ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 merkezde olmak üzere, deneme mahiyetinde pilot uygulama olarak "Taşımali İlköğretim Uygulaması" başlatıldı. Bu öğretim yılında, 2 ilin 12 okul ve yerleşim biriminden 305 öğrenci 5 merkez okula taşındı. MEB, arzuladığı verimi elde etmesi üzerine de 1990-1991 öğretim yılından itibaren fiilen "Taşımali İlköğretim Uygulaması"na geçti (Arı, 2000:9).

1990-1991 öğretim yılında 9 ilin 35 ilçesine bağı 258 okul ve yerleşim biriminden 3289 öğrenci 78 merkez okula, 1991-1992 öğretim yılında 29 ilin 160 ilçesine bağı 1094 okul ve yerleşim biriminden 18256 öğrenci 408 merkez okula taşındı. Bu uygulama ülke geneline yaygınlaştırılarak devam etti (Arı, 2000:9).

Taşımali İlköğretimin amaç ve gerekçesi, Milli Eğitim Bakanlığınca; ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamak (MEB, 1997:3) olarak ifade edilmektedir.

Bugün bütün dünya, eğitimde yeni arayışlara yönelmiş, 2000'li yılların ekonomik ve sosyal yapısına, yaşam biçimine uygun, yeni çağın gereklerini içeren, ihtiyaçlara cevap verebilen eğitim sistemleri ve uygulamalarını hayata geçirmeye başlamıştır. Zorunlu eğitimi kesintisiz 8 yıla çıkartan 4306 sayılı Kanun'un 16.8.1997 tarihinde kabul edilmesinden sonra Türkiye dünyada zorunlu eğitimi 5 yıl olarak uygulayan, 10 ülkeden biri olmaktan çıkmıştır (Yılmaz, 1998:1). Bu tarihten sonra Türkiye'de taşımali eğitimin önemi daha da artmış ve taşımali eğitim yapan kurumları sayısında artışlar meydana gelmiştir.

Her ülke temel eğitim süresini farklı tanımlayabilmekte, bu sürenin tamamını veya bir bölümünü zorunlu eğitim kapsamına alabilmektedir. Türkiye'de temel eğitim denildiği zaman, bütün vatandaşların belli bir zaman diliminde almaları

gereken zorunlu öğrenim anlaşılmaktadır. Zorunlu öğrenim ise 7-14 yaş arasındaki tüm çağ nüfusunun belli bir düzeyde eğitim görmesidir (Karakütük, 1996:8). Karakütük'ün de belirttiği üzere Türkiye de temel eğitim sekiz yıl olarak saptanmıştır ve bu süre içerisinde öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özellikleri geliştirilerek, topluma faydalı bireyler olarak yetiştirmeleri amaçlanmaktadır.

Türkiye'de taşınmalı eğitim uygulaması ile ilköğretimin tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Çeşitli nedenlerle okulu kapanan, öğretmeni bulunmayan, yeterli derslik, eğitim alanı, işlik, ders araç-gereci bulunmayan yerleşim alanlarına eğitim hizmeti kolaylıkla sunulabilecekti. Türkiye'de taşınmalı eğitimi gerekli kılan nedenler üzerinde durmak olanaklıdır:

1. **Eğitimin yaygınlaştırılması:** Her düzeydeki öğretimde okullaşma oranının artırılması, özellikle sekiz yıllık ilköğretimin tüm çağ nüfusuna sunulabilmesi için taşınmalı eğitimin uygulanması gerekir. Çünkü çeşitli tartışmalara karşın, dünyada okulun yerine hiç bir yetiştirme süreci konulamamıştır.
2. **Yerleşim birimlerinin dağınık olması:** 1990 Genel Nüfus Sayımına göre 37120 yerleşim biriminin 36226'sı köy, 894'ü kenttir. 34400 köyün nüfusu 2000'den azdır ve bu köyler köy nüfusunun % 72'sini kapsamaktadır. Nüfusu 250'den az 10886, 251-500 nüfuslu 10941, 501-750 nüfuslu 5858 köy bulunmaktadır. Köy nüfusunun % 40'ı (Türkiye nüfusunun % 16'sı) nüfusu 750'den daha az köylerde oturmaktadır. Kom, mezra, oba, mahalle, yayla gibi yerlerde de insanlar yaşadığından, Türkiye'de nüfusun yerleşim biçimi oldukça dağınıktır. Buna göre nüfusu bir ilkokul kurmak için yeterli olmayan yerleşim birimlerindeki (nüfusu 250'den az 10886 köy) eğitim isteminin karşılanması için taşınmalı eğitimin uygulanması kaçınılmazdır.
3. **İç göçler:** 1990 Genel Nüfus Sayımına göre, 1985-1990 döneminde göç alan illerin başında sırasıyla, İstanbul, Kocaeli, Antalya, İçel, İzmir, Bursa

gelmektedir. Aynı dönemde en çok göç veren iller ise en çok göç verenden başlamak üzere Kars, Tunceli, Siirt, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum, Sivas, Muş, Artvin, Ağrı'dır. Göç veren yörelerde nüfusun azalması, okulların kapasitelerinin altında çalışmasına, öğretmenlerden de verimli olarak yararlanılamamasına yol açmaktadır. Bu nedenle özellikle göç veren yörelerle, nüfusu yoğun yerlerde taşınalı eğitimin uygulanması gerekebilir.

4. **Eğitimin niteliğinin yükseltilmesi:** Kapasitesinin altında çalışan okullar ile tek öğretmenli okullarda eğitimin niteliği istenen düzeye çıkarılamadığı gibi, öğretmenlerden de verimli olarak yararlanamamaktadır. Oysa bu okullardaki öğrenciler, uygun merkez okula taşındıklarında, birleştirilmiş sınıf uygulaması ortadan kaldırılabilir ve beş sınıf yerine bir sınıfa giren öğretmenin daha verimli olması sağlanabilir. Ayrıca birden çok (en az beş) öğretmenli merkez okullarda öğretmenlerin birbirlerinin bilgi ve deneyimlerinden yararlanmaları da sağlanabilir,
5. **Maliyetlerin azaltılması:** Tüm dünyada, çocukları ailelerinden ve olağan yaşamlarından uzaklaştırması, pahalı olması ve yönetiminin gündüzlü okullara göre daha zor olması nedeniyle yatılı okul uygulamasına, eğitimin yaygınlaştırılmasında son çözüm olarak başvurulduğu gözlenmektedir. Diğer yandan taşınalı eğitimin daha ucuza mal olduğu görülmektedir. Bir örnek vermek gerekirse, Çankırı ili Eldivan İlçesi örnek olayında yapılan bir araştırmada, ilçede 1992 yılında, bir köy ilkokulu için yapılan harcamanın dokuz köyü kapsayan taşınalı ilköğretim harcamasından fazla olduğu saptanmıştır.
6. **Fırsat eşitliğinin sağlanması:** Eğitim hizmetinden yararlanmak isteyen ancak bu olanağı olmayan yurttaşlar, taşınalı ilköğretimle öğretim kurumlarına taşınarak eğitim olanağı sunulabilir (Karakütük, 1996: 10-11-12).

1.3.1. Türkiye’de Taşınalı Eğitim

1989-1990 öğretim yılında Kırklareli ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 merkez okulda pilot uygulama mahiyetinde başlatılan taşınalı ilköğretim uygulamasının yararlı olduğu tespit edildiğinden uygulamanın yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

1990-1991 öğretim yılında 9 ilde yapılan Taşınalı İlköğretim, gösterilen ilgi ve talep üzerine hızlı bir şekilde yaygınlaştırılmış, 2002-2003 öğretim yılında ise 79 ilde uygulamaya geçirilmiştir. Bu arada taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini de Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Başkanlığınca gönderilen ödeneklerle karşılanmasına başlanmıştır (<http://iogm.meb.gov.tr>). Tablo1.1. yıllara göre taşınalı ilköğretim yapılan illerin, ilçelerin, merkez ve taşınan okulların, taşınan öğrencilerin sayıları ve bu okullara gönderilen ödenek miktarları gösterilmiştir.

Tablo1.1. :1989-2005 Yılları Arasında Taşınalı Eğitim

ÖĞRETİM YILLARI	İL SAYISI	İLÇE SAYISI	MERKEZ OKUL SAYISI	TAŞINAN OKUL SAYISI	TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI	GÖNDERİLEN ÖDENEK MİKTARI (000) TL
1989-1990	2		5	12	305	950.000
1990-1991	9	35	78	258	3.289	2.000.000
1991-1992	29	160	408	1.094	18.256	4.580.000
1992-1993	43	325	938	2.371	53.676	25.469.000
1993-1994	56	537	1.653	4.416	84.263	182.600.000
1994-1995	57	493	1.630	4.683	74.981	334.060.927
1995-1996	62	557	2.182	5.994	95.554	716.418.024
1996-1997	64	576	2.336	7.502	120.998	1.728.381.640

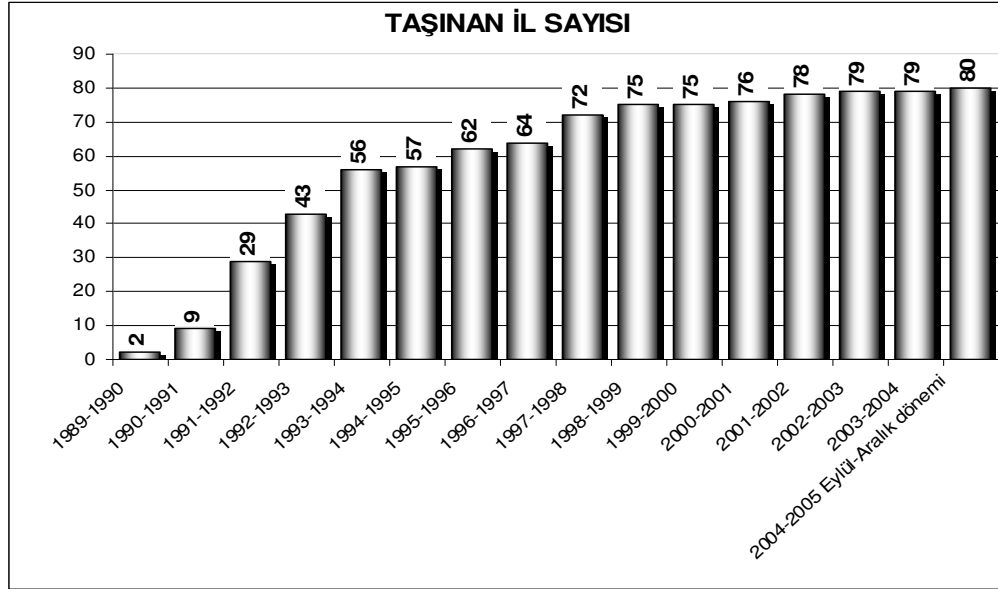
1997-1998	72	740	4.803	18.213	281.833	10.216.554.986
1998-1999	75	810	5.697	27.081	521.218	35.391.770.091
1999-2000	75	812	5.633	27.994	635.041	74.232.037.000
2000-2001	76	791	5.249	25.967	607.918	78.717.759.137
2001-2002	78	801	5.373	27.665	636.508	122.734.398.949
2002-2003	79	814	5.424	28.044	661.757	171.334.845.420
2003-2004	79	812	5.634	28.493	642.133	204.094.061.254
2004-2005 Eylül-Aralık dönemi	80	814	5.651	29.245	669.487	108.237.931.749

(Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr>)

Tablo 1.1. den de görüleceği üzere ülkemizde taşınmalı eğitim uygulaması her geçen yıl biraz daha gelişmiştir. Şu an ülkemizin 81 ilinde taşınmalı ilköğretim okulu uygulaması çalışmaları sürdürülmektedir. 1989-1990 eğitim öğretim yılında 305 öğrenci ile başlanan taşınmalı eğitim sistemi 2005 yılına gelindiğinde 669.487 öğrenci kapasitesine ulaşmıştır. Devletimizin bu okullara ayırdığı ödenek miktarı da okul, öğrenci artış sayısına paralel olarak her geçen yıl biraz daha artmaktadır.

Grafik 1.1. de 1989-2005 yılları arasında taşınmalı eğitim yapılan okulların illerdeki gelişim grafiği verilmiştir.

Grafik 1.1. : Taşınalı Eğitim Yapılan İllerdeki Değişimler (1989-2005)

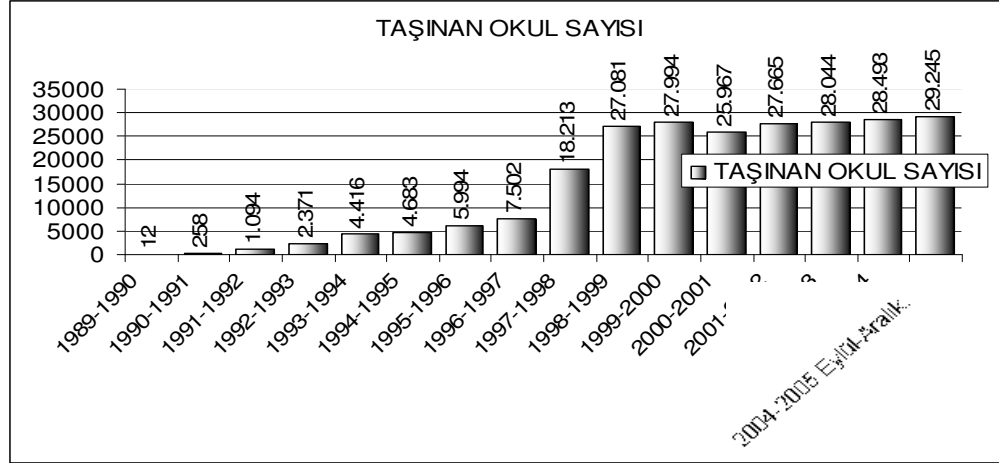

(Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr>)

Grafik 1.1 incelendiğinde taşınalı eğitim-öğretim yapan il sayılarında yıllar arttıkça düzenli bir artış meydana gelmiştir. 1989-1990 eğitim-öğretim yılında 2 ilimizde başlatılan bu uygulama dört yılsonunda 1993-1994 eğitim-öğretim yılında ülkemizin yarısında uygulanmaya başlanmıştır ve her geçen yıl yeni şehirlerimizde de taşınalı eğitim sistemine geçilmiştir. 2008 yılına gelindiğinde ülkemizin tüm illerinde taşınalı eğitim sisteminin uygulandığı görülmektedir.

Grafik 1.2. de 1989-2005 yılları arasında taşınalı eğitim yapılan okul sayılarında meydana gelen değişiklikler gösterilmiştir..

Grafik 1.2. : Taşınalı Eğitim Yapılan Okul Sayılarındaki Değişimler (1989-2005)

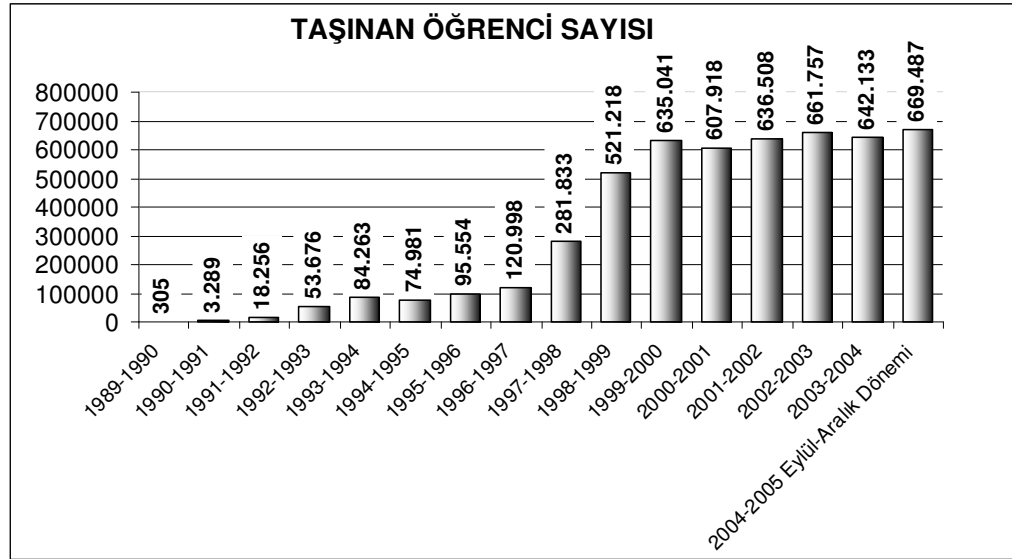

(Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr>)

Grafik 1.2 incelendiğinde 1989-1990 eğitim-öğretim yılında 12 okulda başlatılan taşınalı eğitim sistemine, ilerleyen yıllarda yeni okullar dahil olmuş ve 2000 li yıllara gelindiğinde taşınalı eğitim sisteminin uygulandı okul sayısı 20 bini geçmiştir. 2008 li yıllarda ise bu sayı 30 bin sınırına dayanmıştır.

Grafik 1.3. de 1989-2005 yılları arasında taşınalı eğitim yapılan okullarında eğitim gören öğrenci sayıları verilmiştir.

Grafik 1.3. : Taşınalı Eğitim Yapılan Okullardaki Öğrenci Sayılarında Meydana Gelen Değişimler (1989-2005)

(Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr>)

Grafik 1.3 incelendiğinde, 1989-1990 eğitim öğretim yılında 305 öğrenci ile başlayan taşınalı eğitim sistemi, ilerleyen yıllarda yeni öğrencilerin bu sisteme dahil olmalarıyla birlikte hızlı bir şekilde büyüme kaydetmiştir. 1991-1992 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde taşınan öğrenci sayısı 50 bini geçmiştir. 1998-1999 eğitim-öğretim yılında bu sayı 500 bine ulaşmıştır. Günümüzde ise taşınan öğrenci sayısı 700 bin civarındadır.

1.4. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Eğitimi

Bu bölümde sosyal bilgiler kavramı, Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi ve önemi ve sosyal bilgiler programının genel amaçları hakkında bilgi açıklamalar yapılmıştır.

1.4.1. Sosyal Bilgiler Kavramı

Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez 1916 yılında ABD'de Millî Eğitim Derneğinin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir. Komite bu kavramı; "mevzu doğrudan İnsan cemiyetinin teşkilatına ve tekâmülüne ve içtimaî birliklerin bir uzvu olması dolayısıyla insana dair bilgiler sosyal bilgilerdir" diye tanımlanmıştır (Köstüklü, 1999: 9).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1998:4).

Sosyal Bilgiler "ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilerin toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazanıldığı bir çalışma alanı" olarak belirtilebilir (Erden, 1996: 6).

Çağlar (1992), sosyal bilgiler kavramının çeşitli sosyal bilim disiplinlerinden ilköğretim amaçlarına ve çocukların seviye ve ilgilerine uygun olan konuların seçilerek iç tutarlılığı olan bir yapı halinde bir araya getirilmesiyle oluşan dersin adı olarak tanımlanmaktadır (Çağlar, 1992).

Sosyal bilgiler; bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s.766).

Sosyal bilgiler bir ilköğretim dersi olarak ,4. sınıftan başlayarak, 5.,6. ve 7. öğrencilere zorunlu bir ders olarak gösterilmektedir. Bu ders dönemlerinde tarih,

coğrafya ve vatandaşlık konuları sosyal bilgiler dersleri içerisinde öğrencilere aktarılmaya çalışılmaktadır.

Alıcıgüzel'e göre; İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersini öğrenme konusu, öğrencilerin yaşı ve buna bağlı gelişim düzeyleri ile ilgilidir. Ülkemizde şimdiye dek uygulanmış programların hazırlanmasında öğrenci düzeyleri, gereksinimleri yeterince dikkate alınmamıştır (Alıcıgüzel, 1999: 97). Söz konusu yaş grubuna göre ileri düzeyde olan İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı, mevcut konuların Öğrenilmesinde başarısızlığa götüren en önemli etken durumuna gelmektedir, öğrencide bir kere de olsa yaşanacak bir başarısızlık, belki de telafisi mümkün olmayan bir tedirginlik ve kaygı oluşturacaktır (Altıntaş, 2003:16).

İlköğretim okullarının ikinci devresinde ayrı ayrı dersler halinde okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri, 1968 İlkokul programında, konulan kaynaştırılmak suretiyle "Sosyal Bilgiler" adı altında birleştirilmiştir. 1968–1969 Öğretim Yılından itibaren de bütün ilkokullarda okutulmaya başlanmıştır (Tekişik,1994:7). Daha sonraki yıllarda ortaokullara da giren Sosyal Bilgiler dersi uygulamalarına 1985-1986 öğretim yılında son verilerek bu alanın dersleri bağımsızlaştırılmış ve Milli Tarih, Milli Coğrafya, Vatandaşlık eğitimi gibi dersler konulmuşsun İlkokullar ile ortaokulların birleştirilerek 8 yıllık kesintisiz eğitimin başlaması ilköğretim okullarının yeniden düzenlenmesi zorunluluğunu getirmiştir. Buna bağlı olarak Sosyal Bilgiler dersi ilköğretim okullarının 4, 5, 6, 7. sınıflarına ders olarak konmuştur (Taşlı, 2000:5).

Sosyal bilgiler dersi her şeyden önce, öğrencilerin karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilmelerini ve bu problemler için çözümler üretebilmelerini, sağduyu, saygı ve anlayış içinde işbirliği yapmalarını ve birbirlerinin görüş ve fikirlerine saygı göstermelerini, birbirlerinin başarılarını takdir etmelerini benimsetmelidir. Sosyal Bilgiler dersi çocuğun uygar bir insan olarak toplumsal yaşamını etkilemeli ve onu toplumsal olayları inceleyebilecek bir olgunluğa getirmelidir. Bunlar olmadıktan sonra çocuk bütün kitapları ezberlemiş de olsa değeri yoktur (Binbaşoğlu, 1974:27).

Günümüzde hemen hemen her ülkede kullanılan sosyal bilgiler, ilk akla geldiğinde sosyal bilimlerin her biriyle ilgili ama bağımsız bir alan olarak algılanan ders akla gelir. Özellikle ilköğretimde verilen bu dersler öğrencilerin de seviyesine uygun olarak hazırlanmaktadır.

Yapılan tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere sosyal bilgilerin temel kaynağı sosyal bilimlerdir. Tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji, eğitim vb. sosyal içerikli ve başlı başına bir bilim olan bu alanların belli konularından da sosyal bilgiler oluşmaktadır. Kısaca sosyal bilgiler öğretim amacıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konular ve bilgiler bütünüdür. Genel olarak Sosyal Bilgiler denince ilk akla gelecek olan şey insana dair her şeydir. Sosyal bilgilerin kaynağı, insandır.

1.4.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Önemi

Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmiyor. Yalnız, "insanoğlu var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır" denilebilir. İnsanın yaşamını sürdürmesi, sosyal ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması aşamasında bilgi, beceri, tutum ve belli davranışlar kazanır. İnsan yaşamak için hem doğanın hem de toplumun ilkelerini öğrenmek zorundadır. Durum böyle ele alınınca "fen ve sosyal bilimle insanoğlunun yaşamı kadar eskidir" savı ileri sürülebilir (Sönmez 1998: 7).

Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık Bilgisi, Türk demokratik toplumundaki sorumluluk sahibi vatandaşların görevlerine uygun amaçlar üreten, içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını kaynaştırarak oluşturup ve ömür boyu vatandaşlık becerilerinin uygulanmasını Öngören bir eğitim programıdır (YÖK-Dünya Bankası, 1996: 1.18).

İlköğretim programlarında yer alan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi; bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan çeşitli sorulara en uygun verebilmesi için

bireyi hayata hazırlamayı, ona hayatın içinden olaylarla, bu olaylardan nasıl ders alması gerektiğini, sosyal insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır ve öğretir (Savaş, Ünüvar, 1999: 1).

Ülkemizde 12 Eylül 1997 tarihinde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtildiği şekliyle ilköğretim okulunun amaçlarından biri de; "öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu birer vatandaş olarak yetiştirmek" olarak tanımlanmaktadır. Bu madde doğrudan, Sosyal Bilgiler dersi ile ilgilidir.

Sosyal Bilgiler öğretimi ülkemizde, ilköğretim okullarında uygulanan haliyle, Nisan 1998 tarih ve 2487 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan program çerçevesinde yürütülmektedir (2487 Sayılı Tebliğler Dergisi, İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı).

1.4.3. Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları

MEB (2002) İlköğretim Okulu Ders Programları kitapçığına göre Sosyal Bilgiler Eğitimin amaçları aşağıda verilmiştir.

Öğrenciler bu derste (MEB, 2002:11-12),

A. Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden;

1. Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, özverili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişirler.
2. Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri kavrayarak büyük milletin evlâtları olduklarını anlar, milletin geleceğine olan güvenlerini

artırır ve Türk milletinin ülküsünü gerçekleştirmek için her fedakârlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.

3. Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir; cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.
4. Topluluk hâlinde yaşamının bir gereklilik olduğunu, millet kavramını ve Türk milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk askerine ve ordusuna sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.
5. Türk milletinin zekâ ve kabiliyetini, çalışkanlığını, bilim ve sanatseverliğini estetik zevkini, insanlık duygusunun inceliğini benimseyerek bu üstün özellikleri davranış hâline getirirler.
6. Millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve İlke hâline getirirler.
7. Tarihte milletimize ve İnsanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır; tarihî olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakârlık ve kahramanlıklarının tarihin akışını nasıl etkilediğini kavrarlar.
8. Toplumu yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece millî değil, evrensel yönlerini de kavrayarak ve takdir ederek; milletimize de düşen insanlık görevleri bulunduğunu görür, insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme bilincine varırlar.
9. Türk İnkılâbının anlamını, ayrı ayrı yönlerden önemini, Türkiye'nin refah ve mutluluğuna yaptığı ve ülkenin geleceğine yapacağı etkiyi kavrar; Türk inkılâbının değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakâr birer Türk evlâdı olarak yetişirler.

10. Bugünkü uygarlığın uzun bir geçmişin eseri olduğunu kavrar; bu uygarlıkta Türk milletinin hizmetini ve payını anlayarak, Atatürk'ün direktifleri uyarınca" millî kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" yolunda her fedakârlığı göze alabilme bilincini kazanırlar.
11. Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasî olayların neden ve sonuçlarını günümüzle kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve akıl yürütme yeteneğini geliştirirler.
12. Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek hâle gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.
13. Kanun kavramını benimser; kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.
14. Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi millî değerlerimizi tanır; onları korumak gerektiğini öğrenirler.

B. Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden;

1. İnsanların birbirlerine muhtaç olduklarını anlar; grup faaliyetlerine katılmanın, başkalarına yardım etmenin önemini takdir eder ve bunu uygulayabilir hâle gelirler.
2. İnsanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirlerinin görüş ve inanışlarını, saygı ve hoşgörüyle karşılamaları gerektiğini benimserler.
3. Beraber çalışma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme kurallarını uygulamayı öğrenirler.

4. Bütün çalışmalarını demokratik yaşayışın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.
5. Aile, okul ve toplum hayatının dayandığı temel ilkeleri ve topluluk hâlinde yaşamanın zorunluluğunu kavrarlar.
6. Trafik kurallarına uymayı alışkanlık hâline getirirler.

C. Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden;

1. Yurdumuzun, dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
2. Türkiye'nin, yakın ve uzak komşu ülkeleri ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
3. Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.
4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
5. Plân, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hâle gelirler.
6. Çevreyi korumanın günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.
7. Yaşanabilir bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu kavrarlar.

Ç. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden;

1. Çevrenin ekonomik değerleri ile millî kaynaklarımızı tanır ve bunları korumanın bir ödev olduğunu kavrarlar.
2. Kendi eşyasını, okulunu, okul eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığını kazanırlar.
3. Tutumlu olma ve plânlı çalışma alışkanlığını elde ederler.
4. Üretim, tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.
5. İnsan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler ve bunlar arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.
6. Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar.
7. Nüfus artış hızını eğitime ve ekonomiye olan etkisini kavrarlar.

1.5. Tutum

Bu bölümde tutum kavramı, tutumların işlevleri, tutumu etkileyen faktörler, tutumlar hakkında veri toplama teknikleri ve tutum ölçekleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

1.5.1. Tutum Kavramı

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, obje ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilimdir (İnceoğlu,1993:15).

Tutumlar, bireyin kişilik yapısı içinde önemli işlevlere sahiptir. Bu işlevlerden bahsedecek olursak (Tolan, İsen, Batmaz, 1985:263-266):

1. Tutumların yararçı işlevleri: Tutumlar, birey için bir araç görevi görürler; bireylere yarar sağlayan, onlara içinde yaşadıkları toplumsal koşullar ile bir uyum kazandıran bilişsel özelliklere sahiptirler.

2. Tutumların benliği koruma işlevi: Tutum, bir savunma mekanizması gibi benliği koruyucu bir işlev görür. Bireyin kişiliğini koruyan ve temel değerlerine yönelik her türlü tehdidi önlemeye yarayan bir yapıya sahiptir.

Birey, doğal olarak, benliğini koruyan tutumlar geliştirme eğilimi içindedir.

3. Tutumların benlik açıklayıcı işlevi: Tutumlar, psikolojik kimliğe ilişkin değerleri açıklayıcı özelliklere de sahiptir. Birey, kendisini öz değerleri açısından ifade etmesini ve görmek istediği biçimde algılamasını sağlayan tutumlar da geliştirmektedir. Bu işlevi gören tutumlar, bireyin benlik kimliğini tamamlar ve güçlendirirler.

4. Tutumların bilgi kazandırma işlevi: Tutumlar, bireylerin dünyayı algılamalarında bazı temel ölçütler geliştirebilmelerini sağlayan bir bilgilenme gereksinmesi yaratma işlevine de sahiptirler. Birey, karmaşık bir nitelik taşıyan evreni, insan ilişkilerini ve dışındaki dünyayı, ancak zihninde düzenli bir biçime sokarak anlayabilir.

Kimse doğuştan herhangi bir tutuma sahip şekilde doğmaz. Tutumlar, insanların hayat boyunca yaşadıkları deneyim, pekiştirmeler, taklit ve sosyal öğrenmeler sonucu oluşur. Birçok tutumun kökeni çocukluğa dayanırken, genelde tutumlar insanların kendi deneyimleriyle oluşur, bazıları da başka kaynaklardan elde edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005:119).

Tutum kavramı, bireyin herhangi bir davranış ya da tepkisini yansıtmakta, birçok davranış ve tepkilerinden çıkarılmaktadır. Tutumun varlığı, onun yansıttığı

varsayılan bir takım gözlenebilir davranışlardan anlaşılabilir. Herhangi bir tutum nesnesine ilişkin bir davranış söz konusu olmadığında, bireyde tutum gizlide olsa, çevresindeki bireylerce gözlenemeyeceğinden varsayılmaz (Baysal,1981:37-38).

Tutum değişikliğine karşı gösterilen ilgi, hemen tümüyle tutumların davranışları gerçekten etkilediği varsayımından kaynaklanmıştır. Bugüne kadar yapılan tutum araştırmalarında, tutumların davranışla ilişkisi olduğu ve tutarlı olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ancak, tutum-davranış tutarsızlığını ortaya çıkaran araştırmalardan sonra, çok sayıda sosyal psikolog, tutumların neden her zaman davranışları belirleyemediği üzerine araştırma yapmıştır. Ve hangi koşullar altında tutumların davranışları belirleyebileceğine bakmışlardır (Kağıtçıbaşı,2005: 109).

Her tutumun bir gücü vardır. Bir tutumun gücü, her üç ögesinin (bilişsel, duygusal, davranışsal) gücünün toplamı olarak düşünülebilir. Bir tutum, daha davranış ölçülmeden ya da gözlenmeden önce değişmeyecek kadar güçlü ve açık olmasının yanında, söz konusu davranışla özgül olarak ve doğrudan ilgili de olmalıdır. Tutarsızlıklar, güçsüz ya da iki yönlü duygulardan kaynaklanır (Tavşancıl,2005: 91).

Keller ve Mirer (1974), tutumla ilişkili tutarsızlıkların, çatışan ya da güçsüz tutumsal tercihleri olan insanlardan kaynaklandığını ortaya koymuşlardır, ya da bu durumun duygusal ve bilişsel öğelerin çeliştiği durumlarda davranışla tutarlılığın düşük olduğunu belirtmişlerdir (Akt. Tavşancıl,2005:91). Elde edilen sonuçlar, bir tutum nesnesi hakkında bilgi sahibi olmanın o nesneyle ilgili tutumların güçlenmesine neden olduğunu göstermektedir (Kağıtçıbaşı,2005:111-112).

Tutumun gücünü etkileyen bir başka faktör, kişinin tutum nesnesiyle olan ilişkisidir. Tutum nesnesi ile doğrudan ilgili olmak, o nesneyle ilgili tutumun (olumlu veya olumsuz) güçlenmesine neden olur (Güdek, 2007:32).

Tutumlarla ilgili bir diğer önemli nokta da tutumların ölçüldüğü zaman ile davranışın gözlemlendiği zamandır. Bu ikisi, yani tutum ölçümü ile davranış gözlemi

arasında geçen sürede tutum değişmiş olabilir. Tutumlarla davranış arasındaki tutarlılık, yaklaşık aynı zamanda ölçülmeleri durumunda en yüksek düzeyde olabilir (Tavşancıl,2005:93). Buradan da anlaşılacağı üzere tutumun ölçülmesi ile davranışın gözlemlendiği zaman arasında uzun bir süre geçerse, dış etkenlerden ötürü tutum ile davranış arasında bir tutarsızlık meydana gelebilir.

Tutum-davranış ilişkisini etkileyen bir başka faktör de farkındalıktır. Farkındalık, kişilerin kendi tutum ve davranışlarının ne ölçüde farkında olduklarını belirlemek için kullanılır. Farkındalığın yüksek olması, insanın harekete geçmeden önce düşünüp taşınmasını ve sonuçta doğru olduğuna inandığı biçimde davranmasını sağlar. Bir davranışta bulunmadan önce içinden geçilen bu tür bilişsel süreç, davranışların çevresel faktörlerden çok, tutumlardan etkilenmesine yol açar. Dolayısıyla tutum-davranış ilişkisini güçlendirir (Güdek, 2007:33).

Davranışı etkileyen bir başka etken “alışkanlık” ve “sonuç hakkındaki beklentilerdir”. İnsanların ortam ile ilgili alışkanlıkları davranışlarını etkilemekte ve bunun yanında ortama ilişkin bir sonuç beklentisi de kişinin davranışı üzerinde etkili olmaktadır (Tavşancıl, 2005:96).

1.5.2. Tutumlar Hakkında Veri Toplama

Tutumlar hakkında bilgi toplamak için farklı yöntemler kullanılabilir. Davranış gözlenmesi, bireyin kendisini rapor etmesi (soru listeleri, envanterler vb.) görüşme ve projektif teknikler. Bir tutuma ilişkin bireyin davranışını belirlemede en geçerli yol, bireyin davranışlarının doğrudan gözlenmesidir (Güdek, 2007:33).

Davranışı doğrudan gözlemek, bir tutum öznesine karşı gösterilen davranış örneklemini elde etmek için oldukça pahalı ve zaman alıcı bir tekniktir. Ayrıca bazı durumlarda gözlem yapmak da olanaksızdır (Tezbaşaran, 1997:2). Bu yüzden soru listeleri, anket vb. teknikler tutumların ölçülmesinde daha çok kullanılmaktadır.

1.5.3. Tutum Ölçeği

Tutum ölçeği, genel bir deyişle tutumları ölçmeye yarayan bir ölçme aracıdır. Tutumlar, doğrudan gözlenemeyen değişkenler ya da faktörlerdir; bireyin tutumları, ilke olarak davranışlarında yansır ve özellikle de dil vasıtasıyla ifade edilirler. Bu nedenle sosyal psikologlar geçerli ve güvenilir ölçme araçları geliştirmeye çalışmışlardır. Bu ölçekler yapı ve şekil bakımından birbirinden farklı olmakla birlikte genel olarak, aynı bir davranış eğilimiyle ilişkili kanaatler belirten ve aralarında mantıksal bir bağ bulunan ifadeler ya da önermeler şeklinde görünürler (<http://www.cetinozbey.com>).

Tutum ölçekleri, teknik açıdan az sayıda birkaç türe ayrılırlar: Thurstone Ölçekleri, Likert ölçeği, Bogardus Ölçeği, Anlam Ölçekleri gibi. Ancak türleri ne olursa olsun genel olarak tutumun objesine veya yazarına göre adlandırılırlar: Faşizm Ölçeği, Dinsel Tutumlar Ölçeği, Feminizm Ölçeği, vb. (<http://www.cetinozbey.com>).

Tutum ölçeklerinin kullanılma amaçları ise kısaca şöyle özetlenebilir (Özgüven, 1998:91).

1. Tutum ölçekleri bireylerin belirli tutum ve değerlerinin belirlenmesinde kullanılır.
2. Bireylerin gözlenen tutum ve değer yargılarını etkileyen aile ve genel çevre faktörlerinin incelenmesi amacıyla kullanılır.
3. Kişilik ölçekleri ile birlikte, davranışı etkileyen önemli bir faktör olarak bireyin uyum problemlerinin teşhisinde kullanılır.

Tutum Ölçekleri:

1. Bogardus Toplumsal Uzaklık Ölçeği
2. Thurstone (Eşit Görünen Aralıklar Ölçeği)
3. Guttman Ölçekleri (Birikimli-Yığışimli Ölçekleme Tekniği)
4. Osgood (Duygusal Anlam Ölçeği)

5. Likert Tutum Ölçeği

Bu çalışmada öğrencilerin sorularını daha rahat cevaplayabilmeleri için Likert tipi sosyal bilgiler tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Likert ölçeğinde cevaplayıcı merkezli bir yaklaşım izlenir; yani denekler ön plandadır. Bu model ölçek oluşturmadaki işlemler bakımından diğer modellerden daha ekonomiktir ve sezgilere daha çok dayanır (Tezbaşaran,1997:5).

Likert ölçeğinde, tutumları ölçülecek bireylerin tepkide bulunacakları çeşitli ifadeler yer almaktadır. Tutumu ölçülen birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine, verilen her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirtmektedir (Özgüven,1994:344).

Likert tipi ölçekler, kolay ve kullanışlılığının yüksek olması nedeniyle diğer ölçeklere nazaran daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Ölçeği oluşturmak için gereken dört işlem şöyledir.

- a) Belli bir tutumla ilişkili olduğu tahmin edilen çok sayıda tutum cümlesi bir araya toplanır.
- b) Bu maddeler bir denek grubuna verilir. Deneklerin bu cümlelere beş kategori üzerinden tepki göstermeleri istenir: “Kuvvetle Katılım” , “Katılım” , “Kararsızım”, “Katılmam”, “Asla Katılmam”
- c) Her denek için toplam puan hesaplanır. Yukarıdaki beş kategori sırasıyla 5,4,3,2,1 puan ağırlığı olmak üzere, her kişinin bütün ölçek maddelerine verdiği cevaplar toplanarak toplam puan elde edilir.
- d) En ayırıcı maddeleri seçebilmek için “madde analizi” yapılır. Madde analizinde, tüm ölçek puanlarıyla yüksek korelasyon gösteren maddeler tutulur; diğerleri atılır. Likert ölçekleme tekniğinde en önemli nokta, tek boyutluluktur; yani bütün maddelerin aynı tutumu ölçmeleri gerekir. Madde analizi işte bunu sağlamak için gereklidir. Tüm ölçek puanlarıyla yüksek korelasyon gösteren maddeler, tüm ölçeğin ölçtüğü şeyi ölçüyor

demektir. Ölçek bu şekilde bazı maddelerden arındırıldıktan sonra ölçtüğü düşünülen kişilere uygulanır (Kağıtçıbaşı,2005:136-137).

Ülkemiz eğitim sisteminde öğretmenin en önemli görevlerinden olan öğrenciyi öğrenmeye isteklendirme, anlayarak öğrenme arzusu verme, merak uyandırma, öğrencinin keşif yapmasına yardımcı olma ve öğrendiklerini uygulayabileceği durumlar yaratma görevleri ihmal edilmektedir (Yeşilkayalı, 1989:47–49).

Duyuşsal davranışlar kısaca insanın duygularını içeren davranışlardır. Daha ayrıntılı analizde insanlara kazandırılmak istenen duygular, tercihler, değerler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler, yönelimler, duygulanışlar vb. duyuşsal davranış kapsamına alınabilir (Altıntaş, 2003:3)

Bu çalışmanın amacı, taşımali ilköğretim uygulamasının giderek yaygınlaştırıldığı ülkemizde, bu sistemin öğrencilerin eğitimlerine yansımaları ve genelde öğrencilerin kaygı duydukları bir ders olan sosyal bilgilere yönelik tutumlarındaki etkisini belirlemek ve buradan hareketle başarılarını değerlendirmektir.

1.6. Araştırmanın Problem Cümlesi

2006-2007 yılında Ankara ili Sincan ilçesinde taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumları ne düzeydedir?

Alt Problemler

- 1) Taşımali eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları cinsiyete göre değişmekte midir?

- 2) Taşımalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Taşımalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin yaşadıkları evin taşınan birime olan uzaklığına göre farklılaşmakta mıdır?
- 4) Taşımalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, sosyal bilgiler ders başarılarını nasıl etkilemektedir?
- 5) Taşımalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, okullarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.7. Araştırmanın Amacı

Taşımalı İlköğretim uygulamasının sosyal bilgiler dersine olumlu ve olumsuz sonuçlarını araştırmak, bunun özellikle öğrenciler üzerindeki etkilerini çok iyi tespit etmek gerekir. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin daha başarılı olduğu kanısı, zorunlu eğitimin sekiz yıl olması gibi nedenlerle ülkemizde yoğunlaşan Taşımalı Eğitim öğrencilerin derslere karşı tutumlarını etkilemektedir. Bu uygulamanın öğrencilerin aynı zamanda, çok kaygılandığı derslerden biri olan sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına olan etkisinin belirlenmesi, sosyal bilgiler eğitiminin gelişmesi açısından çok önemlidir.

Gülyüz ve meslektaşları (2002) tarafından yapılan çalışmada taşımalı öğrencilerin başarı ortalamalarıyla, merkez öğrencilerin başarı ortalamaları arasında beş puanlık bir fark bulunmuştur. Genelde ortak sınav sonuçları ve öğretmen değerlendirmelerine göre merkez öğrencilerle taşımalı öğrenciler arasında merkez öğrenciler lehine bir başarı farkı görünmektedir. Bu başarı düşüklüğünün nedenleri

araştırılarak, sistemde köklü değişiklikler yapmak bir zorunluluk olarak görülmektedir (Güleryüz, 2002: 31-36).

1.8. Araştırmanın Önemi

Taşınalı eğitim sisteminin yaygınlaştığı ülkemizde bu sistemin öğrencilerin eğitimlerine yansması, ayrıca eğitimlerinde önemli bir yer tutan sosyal bilgiler dersine olan etkisinin belirlenmesi, Türk Milli Eğitim Sistemine ışık tutarak ülkemizdeki sosyal bilgiler eğitiminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, konunun araştırılması önem kazanmaktadır.

Sekiz yıllık temel ilköğretime geçiş yapıldıktan sonra taşınalı eğitim zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır. Taşınalı İlköğretim uygulamasının olumlu ve olumsuz sonuçlarının araştırılması, bunun özellikle öğrenciler üzerindeki etkilerinin iyi tespit edilmesi gerekmektedir.

Taşınalı ilköğretim uygulaması herkese "eğitimde fırsat eşitliğinin" tanınması ilkesine oldukça uygun düşmektedir. Zaten uygulamanın amacı; okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle okulu kapanan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak daha kaliteli bir eğitim öğretimin sağlanmasıdır. Köylerimizde derslik yetersizliğinden ve öğrenci azlığından dolayı birleştirilmiş sınıflarda eğitim verilmekte, bu da eğitimin kalitesini düşürmektedir. Temel ilköğretim sekiz yıla çıkarıldığından dolayı, köylerde beşinci sınıfı bitiren öğrencilerin daha donanımlı, branş öğretmeni bulunan okullara gönderilmesi zorunluluk halini almıştır. Çünkü zaten beş sınıfın bir arada okutulması başlı başına sorunlu iken altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında onlarla tek derslikte eğitim görmesi kesinlikle düşünülemez. Öğrencilerin yaşları ve psikolojik durumları da göz önüne alındığında bunun imkansız olduğu bir kez daha görülecektir.

Varış'ın (1987) yaptığı açıklamaya göre: Milli Eğitim Türk Çocuklarına; Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, Ulu Atatürk'ün Gençliğe Hitabesinde

söylediği gibi, bunun, her ne pahasına olursa olsun korunması gereken bir varlık olduğunu; Türkiye Cumhuriyeti'nin ülke bütünlüğünü korumak için üstün fedakarlık azmini öğretmektedir (Varış, 1987: 107) Bu açıklamadan yola çıkarak milli eğitimin şartlar ne olursa olsun her Türk çocuğuna ulaştırılması gerektiği sonucunu ulaşabiliriz.

Başaran'a göre ise; "hemen her ülkede ilköğretim, eğitim sisteminin temelidir. Bu yüzden ilköğretimi düzenlemek ve ilköğretim olanaklarını insanlara açmak, tüm nüfusa ilköğretimi zorunlu kılmak, devletlerin görevleri arasında sayılmıştır. Türkiye'de de zorunlu eğitim denildiğinde ilköğretim akla gelir (Başaran, 1994: 75).

Türkiye'de taşınmalı eğitim uygulaması ile ilköğretimin tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Böylece çeşitli nedenlerle okulu kapanan, öğretmeni bulunmayan, yeterli derslik, eğitim alanı, işlik, ders araç-gereci bulunmayan yerleşim alanlarına eğitim hizmetinin kolaylıkla sunulması amaçlanmıştır (Karakütük, 1996: 10). Eğitim alanında, öğrenciler arasındaki eşitsizliklerin bir nebze olsa azaltılması hedeflenmiştir.

Taşınmalı eğitimin gerekçelerini aşağıda görüldüğü gibi sıralayabilmek mümkündür.

- 1- Eğitimin yaygınlaştırılması,
- 2- Yerleşim birimlerinin dağınık olması,
- 3- İç göçler,
- 4- Eğitimin niteliğinin yükseltilmesi,
- 5- Maliyetlerin azaltılması ve

6- Fırsat eşitliğinin sağlanması. Bu özellikler bir arada düşünüldüğünde "taşınmalı eğitimin" daha ucuza mal olduğunu söyleyebiliriz. Bir örnek vermek gerekirse Çankırı ili Eldivan ilçesi örnek olayında yapılan bir araştırmada, ilçede 1992 yılında, bir köy ilkokulu için yapılan harcamanın, dokuz köyü kapsayan taşınmalı ilköğretim harcamasından fazla olduğu saptanmıştır" (Karakütük, 1994: 275).

İlköğretim müfredatının ana derslerinden birisi olan sosyal bilgiler dersi, ilköğretim öğrencileri için her zaman zor dersler arasında kabul edilmiştir. Bunun esas nedeni tarih, coğrafya ve vatandaşlık derslerinin tek bir başlık altında toplanarak tek bir isim altında öğrencilere verilmeye çalışılması etkili olmaktadır. Öğrenciler matematik derslerinde yıl boyunca matematik, Türkçe derslerinde yıl boyunca Türkçe ve diğer ders gruplarında da aynı biçimde tek bir ders başlığı altında bir tek konu göreceklelerini bildikleri için biraz daha huzurlu olurken, sosyal bilgiler derslerinin kapsamı bu derslere nazaran içerik bakımından daha geniş kapsamlı olmasından dolayı öğrenciler üzerinde zaman zaman kaygı yükselmesine neden olabilmektedir.

Taşınalı sistemdeki çocuk normal öğrenim gören çocuğa göre hem fiziksel hem de zihni açılarından daha çok yorulmakta, ders çalışmaya zaman bulamamaktadır. Taşınan öğrencilerin gidip-gelene kadar zaten işi bitmektedir. Bu çocukların günde iki üç saati boşa gitmektedir, özetle, taşınalı sistemde en çok zaman kaybı, eğitim kaybı ve beslenme kaybı olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, taşınalı eğitimin riskli olduğu söylenebilir. Taşınalı eğitimin yapılmasının eğitim sistemimizi zayıflatığı söylenebilir. Bu olumsuzluklar öğrencilerin derslerine yansımakta ve sosyal bilgiler dahil hemen hemen tüm derslerinde başarısız olmasına neden olmaktadır. Taşınalı eğitimi bölge okulları durumuna getirirler, yani köy-kent projesi gibi yapsalar daha verimli olabilir. (Koçkan, 2004:25-26)

Bu araştırma, ülkemizde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasıyla ortaya çıkan taşınalı eğitim sisteminin öğrencilerin en kaygılandıkları derslerden biri olan sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına olan etkisini belirlemek açısından önemlidir. Ülkemizde taşınalı eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olup, bu tür bir çalışma sosyal bilgiler dersi için daha önce hiç yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma ayrı bir önem arz etmekte olup, ulaşılan sonuçlardan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ve başarılarını artırıcı yönde öneriler geliştirilmiştir. Öneriler doğrultusunda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının sınıflar ilerledikçe azalmadan devam edeceği umulmaktadır.

1.9. Araştırmanın Varsayımlar

1. Öğrenciler anket sorularına samimi cevap vermişlerdir. Samimi olarak cevap vermeleri için Öğrenci Tutum Düzeyi Bilgi Formunu uygulayacak olan öğretmen arkadaşlara, öğrencilerin soruları ne şekilde cevaplandırmaları gerektiği açıkça anlatılmıştır.
2. Geliştirilen anket soruları; taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki ikinci kademe öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum düzeylerini ortaya koyacak şekilde hazırlandığı varsayılmaktadır.

1.10. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada sözü edilen tutumlar, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Sincan ilçesindeki Taşınmalı İlköğretim uygulaması yapan okulların II. Kademesindeki altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine ait tutumlardır. Ayrıca, uygulama yapılan okullardaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerle sohbet edilmiş, taşınmalı sistem hakkında görüş alışverişinde bulunulmuştur.

1.11. Tanımlar/Terimler ve Kısaltmalar

Bu çalışmada kullanılan bazı temel kavramların tanımlarına ve kısaltmalara aşağıda yer verilmektedir:

İlköğretim: Zorunluluğu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan ilköğretim kurumudur. (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Madde 4) .

Taşınmalı İlköğretim: İlköğretim okulu bulunmayan veya eğitim-öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin

seçilen merkezlerdeki ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak eğitim-öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamayı ifade eder. (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Birleştirilmiş Sınıf: Az sayıda öğrencisi olan okullarda birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle tek öğretmen tarafından okutulan sınıfı ifade eder. (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Refakatçi Öğretmen: Çevre okul ve yerleşim birimlerinden öğrencilerin merkez okula servis ile günübirlik taşınması sırasında refakat eden öğretmeni ifade eder. (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Taşıma Merkezi İlköğretim Okulu: Çevredeki yerleşim birimlerinden taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri ilköğretim okulunu ifade eder. (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Öğrencisi Taşınan Yerleşim Birimi: Öğrencileri taşıma kapsamına alınan köy ve köy altı yerleşim birimini ifade eder. (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Öğrencisi Taşınan Okul: Birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapıldığı taşıma kapsamına alınan ilköğretim okulunu ifade eder (Milli Eğitim Bakanlığı. 2000. Taşımalı İlköğretim Yönetmeliğı).

Taşınan Öğrenci: Değişik köylerden alınarak, taşıma araçlarıyla sekiz yıllık ilköğretim okuluna her gün götürölüp getirilen öğrencilerdir. (Karakütük, 1996:24)

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim (Kağıtçıbaşı, 2005:102).

Tutum Ölçeğı: Bireyin tutumların bir psikolojik özellik olarak ölçmeye yönelik geliştirilmiş ölçme aracı (Thurstone, 1967:78-79).

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

İ.Ö.O : İlköğretim Okulu

f : Frekans

% : Yüzde

X : Aritmetik ortalama

N : Veri sayısı

p : Anlamlılık düzeyi

SS : Standart sapma

Sd : Serbestlik derecesi

t : t değeri (t testi için)

F : F değeri (Anova için)

KO : Kareler Ortalaması

KT : Kareler Ortalaması

Çev. : Çeviren

Akt. : Aktaran

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemiz nüfusu sürekli artmakta ve bu nedenle yeni dersliklere ve yeni öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak uygulanan politikalar nedeniyle yeni okullar merkezlere açılmakta iken, nüfusun az olduğu kırsal kesimlere okullar açılmamakta, bu sebepten ötürü de taşınalı eğitim sistemi ülkemizde giderek yaygınlaşmaktadır.

Bu bölümde ülkemizde taşınalı eğitim ve bu okullarda sosyal bilgiler dersi ile ilgili yapılmış olan çalışmalar, özet olarak verilmeye çalışılmıştır. Ancak bu konuda daha önce bir çalışma yapılmamış olmasından dolayı, sosyal bilgiler dersi tutum değerlendirme ve taşınalı eğitim sistemi ile ilgili yapılmış, konumuzla benzer özellikleri olan araştırmalardan örnekler sunulmuştur.

Karakütük (1996) tarafından hazırlanan “Taşınalı İlköğretim Uygulaması ve Sorunları (Sincan Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde Ankara ili Sincan İlçesi'nde uygulanmakta olan taşınalı ilköğretim uygulamasını ve sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır.

Taşınalı ilköğretim de durum ve karşılaşılan sorunlar konusunda:

Taşınalı ilköğretimin, sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasında önemli oranda ve kısmen etkili olduğu, uygulama ile genel, kız ve yoksul ailelerin çocuklarının okullaşma oranının arttığı, öğrencilerin başarı düzeyinin yükseldiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin evden okula taşınmasında karşılaşılan sorunlar konusunda; devlet tarafından öğle yemeğinin verilmemesi, kış aylarında yolların bozulması, yöre halkının araçlara binip çocuklarla gidip gelmesi, öğrencilerin okula gidip-dönerken

çok yoruldukları, bazı köy yolların sürekli bozuk olması taşımayı engellediği belirtilmiştir.

Okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin olmaması, taşımali ilköğretim konusunda okul yönetiminin görüşünün alınmaması, merkez okulun (öğretmen, derslik, onarım vb) yetersiz olması, taşımali ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması, yolların taşıma için uygun olmaması; taşımali ilköğretimin en önemli sorunları olarak görülmektedir.

Taşımali ilköğretim uygulamasının daha başarılı olabilmesi konusunda; devletçe öğleyin okulda yemek verilmesi, çocukların yemek yiyebilecekleri bir yer ayarlanması, uygulamaya başlanılmadan önce okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin görüşünün alınması, öğrencilerin okula uyumu konusunda okulda bir rehber öğretmen görevlendirilmesi, merkez okulun (öğretmen, derslik, kütüphane, laboratuvar, onarım vb) eksikliklerinin giderilmesi, yolların onarılması, taşıma araçlarına yöre halkının binmemesi, taşımaya uygun olmayan araçların kullanılmasının engellenmesi gerektiği önerilmiştir. (Karakütük, 1996:71-72)

Özkan (1997) tarafından hazırlanan “Taşımali İlköğretim Uygulamasında Sayısal Gelişmeler, Güçlükler ve Çözüm Önerileri” başlıklı yüksek lisans tezinde amaç, 1990–1991 öğretim yılından itibaren başlatılan Taşımali İlköğretim Uygulamasındaki sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerilerinin tespiti şeklinde belirtilmiştir (Özkan, 1997:ii)

Araştırma için kullanılacak veriler, Çankırı ilindeki Taşımali İlköğretim Uygulaması Komisyonu Üyeleri, Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Veliler ve Muhtarlara uygulanan anketler yoluyla elde edilmiştir.

İstatistikî veriler ve anket sonuçlarından elde edilen bilgilere göre, 1990-1991 öğretim yılında 9 il’de başlatılan Taşımali ilköğretim Uygulaması her yılda artırılarak yaygınlaştırılmış, 1995-1996 öğretim yılında 63 il’e çıkarılmıştır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığınca, bu konuda tutulan istatistikî bilgiler ilk iki üç için kız-erkek

ayrımı, dördüncü yıl toplam öğrenci, 5–6. yıllarda ise İlköğretim 1. Kademe ve DL Kademe olarak tutulmuştur. Bununla birlikte, Taşımali İlköğretim Uygulamasına 1990–1991 öğretim yılı 3289 öğrenci ile başlanılmış, 1995–1996 öğretim yılında ise öğrenci sayısı 96279’ya çıkarılmıştır. Anket sonuçlarına göre ise de; anket uygulayan deneklerin çoğunluğu Taşımali İlköğretim Uygulamasından memnun olduklarını, bu uygulama ile öğrenme başarılarında artış olduğunu, sosyal ve kültürel yönden gelişme olduğunu ve öğrencilerin İlköğretim EL Kademe okuma imkanına kavuştuğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

Bunlarda birlikte, bu uygulama sebebiyle; merkez okulların fiziki kapasitelerinin yetersiz olduğu, öğretmen ve personel ihtiyaçları doğduğu, öğrencilerin öğle yemeği problemleri oluştuğu, taşıyıcı firma veya sürücülerin eğitimsiz oldukları ve trafik kazası tedirginliklerinin arttığı önemli sorunlar olarak gözükmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda, eğitim sisteminde önemli bir yer tutan Taşımali İlköğretim Uygulaması konusunda ilgili illerin ve özellikle Milli Eğitim Bakanlığı ilgili birimlerinin daha detaylı ve düzenli bir şekilde istatistiki veriler elde etmesi ve bunları değerlendirmesi, merkez okulların fiziki mekan, öğretmen ve personel yönünden desteklenmeleri, taşıyıcı firma şoförlerinin eğitilmeleri, taşınan öğrencilerin öğle yemeği problemlerinin çözülmesi, uygulamanın daha sık gözetim ve denetim altında tutulması, ilgili yönergenin günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur. (Özkan, 1997:ii-iii)

Yılmaz (1998) tarafından hazırlanan “Taşımali ilköğretim Uygulaması (Kırşehir İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde Kırşehir’de 1992–1993 öğretim yılında başlamış olan taşımali eğitim uygulamasını ortaya koymak ve sorunlarına çözüm önerileri getirmektir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Yönetici, öğretmen ve velilere uygulanan 454 anketten 381’i geri dönmüş ve çözümleri yapılmıştır.

Bu araştırmada, araştırma amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır. (Yılmaz, 1998:78-79-80-81)

1. Yönetici, öğretmen ve veliler, taşman öğrencilerin basanlarının arttığına dair olumlu görüşe sahiptir.
2. Yönetici, öğretmen ve veliler, taşımalı ilköğretim uygulamasından yararlanan öğrencilerin ders araç ve gereci daha fazla olan okullara kavuştuklarına dair olumlu görüşe sahiptir.
3. Yönetici, öğretmen ve veliler, taşman öğrencilerin sağlık hizmetlerinden daha çok yararlandıklarını düşünmekteler.
4. Yönetici, öğretmen ve veliler, Taşımalı ilköğretim uygulaması ile öğrencilere 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 8. Maddesinde belirtilen “fırsat ve imkan eşitliği” ilkesinin sağlandığı kanaatindeler.
5. Yönetici, öğretmen ve veliler, refakatçi öğretmenlerin köyde oturmaları konusunda olumsuz görüşe sahipler.
6. Yönetici, öğretmen ve veliler, öğrencilerin geliş ve gidişlerinde öğrenci velilerinin sırasıyla refakat etmeleri konusunda olumsuz düşünmekteler.
7. Yönetici, öğretmen ve veliler, taşıma içinde az da olsa aksamlar olduğu kanısındalar.
8. Yönetici ve öğretmenler taşımalı ilköğretim uygulaması ile özellikle kız öğrencilerin, ilköğretim okullarının ikinci devrelerine devamlarının arttığı görüşündeler.
9. Yönetici ve öğretmenlerin tamamı, taşımalı ilköğretim uygulamasının nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim birimlerindeki öğrencilerin eğitim ve öğretimlerini sağladığına dair olumlu görüşe sahiptir.
10. Öğretmenler, öğrencilerin yolculuk yapmalarından kaynaklanan yorgunluk gösterdiklerinden derslerde dikkat ve ilginin azaldığı görüşündeler.

Bu problemler dikkate alınarak 23 öneri geliştirilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Seçilen merkez okullar kütüphane, yemekhane, revir, spor salonu ve öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri mekanlar yönünden eksiksiz olmalı, buralar gerekli araç-gereçlerle donatılmalıdır.
2. Taşıma yapan sürücüler çok dikkatli seçilmeli, gerekli eğitimden geçirildikten sonra çalışma izni verilmeli ve ilgililer tarafından sürekli denetlenmelidir.
3. Araç kapasitesi ile öğrenci sayısı uyumlu olmalı ve araçlara öğrenci dışında yolcu alınmamalıdır.
4. Koşulları uygun olmayan yerlerde pansiyon ve yatılılık gibi diğer alternatifler kullanılmalıdır.
5. Taşımali ilköğretim uygulamasına devam edilmelidir. (Yılmaz, 1998:82-83)

Büyükboyacı (1998) tarafından hazırlanan “Taşımali İlköğretim ve Sorunları (Çanakkale İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacı, Çanakkale İli'nde uygulanmakta olan taşımali ilköğretim uygulamasında ortaya çıkan sorunları belirlemek ve yetkililere çözüm önerileri sunmaktır.

Araştırmanın evreni olarak Çanakkale ili Bayramiç, Biga, Eceabat ve Lapseki ilçelerinde göreve yapan 18 yönetici, 76 öğretmen ve 350 öğrenci velisi seçilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla örneklem gruplara anketler uygulanmıştır.

Uygulanan anketler değerlendirilerek;

“Yönetici, öğretmen ve velilerin taşımali ilköğretim uygulamasından oldukça memnun oldukları belirlenmiştir. Yönetici, öğretmen ve veliler taşıt sürücülerinin kılık kıyafetlerine dikkat etmedikleri görüşündedirler. Taşımali eğitimin özellikle sekiz yıllık zorunlu eğitim yaygınlaşması ve birleştirilmiş sınıf uygulamaları azaltılmasında etkili olduğu görülmüştür. Taşımali ilköğretim uygulaması öğrencilerin başarısını arttırma, öğrencilerin Türkçe’yi daha düzgün konuşup yazabilmeleri, sağlık hizmetinden daha çok yararlanabilmeleri ve öğrencilerin sosyalleşmesi açısından etkili olmuştur. Taşımali ilköğretimde karşılaşılan sorunların

özümlemlesinde her grup kendisinin daha çok çaba harcadığını düşünmektedir. Taşımalı ilköğretim uygulamasında okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması, taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz kalması, taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması ve öğrencisi taşınan köylerde milli bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması sorunlarıyla karşılaşmaktadır.” sonuçlarına ulaşılmıştır.

Arı (2000) tarafından yapılan “İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi Normal, Taşımalı Ve Yatılı ilköğretim Okullarının Karşılaştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde, araştırmanın amacı; Türkiye’de normal, taşımalı ve yatılı uygulama olarak üç uygulama şeklinde ortaya çıkan sekiz yıllık ilköğretim uygulamalarını, bu okullardaki öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirmektir (Arı, 2000: ii) şeklinde belirtilmektedir.

Araştırma, tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırma için verileri toplamak amacıyla öğretmenlere ve öğrencilere olmak üzere iki anket uygulanmıştır. Araştırmanın evreni Uşak ili merkez ve ilçelerindeki öğrenciler ve öğretmenler olarak tespit edilmiştir.

Öğretmenler, okulların fiziksel imkanları (sınıf, kütüphane, laboratuvar, revir vs.) öğretim için yetersiz olduğunu; YİBO ve Taşımalı İlköğretim Okullarında görev yapmayı istemediklerini belirtmişlerdir.

Normal İlköğretim Okullarında, öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmekte sabah veya öğleden sonra zorluk çekme oranları birbirine eşittir. Öğretmenlerin; taşınan öğrencilerde ve özellikle de yatılı öğrencilerde öğleden sonra derse motive etmekte zorluk çekme oranı daha yüksektir.

Öğretmenlerce, YİBO öğrencilerinde -aile özlemi, isteksizlik, sinirlilik gibi- ruhsal rahatsızlıklar çok yüksek oranda gözlenmiştir.

Taşınalı Uygulama ile yatılı okulların olumsuzluklarını gidermek için, bu okullarda çok az gerçekleşen okul-aile işbirliği geliştirilmeye çalışılmalıdır. Veliler aydınlatılmalı, öğrencileri ile daha fazla ilgilenmeleri sağlanmalıdır. Normal İlköğretim Okullarında öğrenim görme imkanı olmayan öğrenciler, mümkünse Taşınalı Uygulamaya tabi tutulmalı; en son çare olarak YİBO'lara alınmalıdır. En azından ilköğretim I. kademe öğrencilerinin taşınalı uygulamadan yararlandırılması gerektiği önerilmiştir.

Baş (2001) tarafından hazırlanan “Sekiz Yıllık kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları: Bolu İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacı "taşınalı ilköğretimin sorunlarına ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koyup analiz edip yorumlayarak gerekli hallerde önerilerde bulunmak” şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın evrenini Bolu il merkezinde görev yapan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenci velileri oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda, taşınalı ilköğretim ile ilgili olarak eğitimciler ile veliler -arasında gerekli olan iletişimin kurulamadığı ve bunun taşınalı ilköğretimde sorunlara neden olduğu, okul yönetiminde sorunların çoğaldığı, taşıma araçlarında önemli eksiklerin olduğu, merkez okulun özellikle branş öğretmeni ve hizmetli personelinin eksik olduğu, okulu kapanan köylerde milli bayramların eski coşkusu içinde kutlanamadığı ortak sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Küçüköğlu (2001) tarafından hazırlanan “İlköğretimde Taşınalı Eğitim Sistemi Uygulamasına İlişkin Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde, taşınalı eğitim uygulaması incelenmiş ve sistemin sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evreni olarak Erzurum ili Aşkale ilçesinde görev yapan öğretmen ve yöneticiler seçilmiştir. Meslek gruplarına yönelik hazırlanan anket formları öğretmen ve yöneticilere uygulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek on bir problem tespit edilmiş ve bu problemlere yönelik on yedi öneride bulunulmuştur.

Çiftçi (2002) tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler 6. 7. Ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı Ve Tutumlarına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde amaç, “Sosyal Bilgiler dersinin 6. sınıf "Türkiye'miz" Ünitesi, 7. Sınıf "Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası" ünitesi ve 8, sınıf "Türk İnkılabı" ünitelerinin hedef davranışlarının kazandırılmasında, materyal kullanımının sağlandığı deney grupları ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grupları arasındaki tutum ve başarı puanları farkının sınanmasıdır. Bu yolla ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler derslerinde araç-gereç kullanımının öğrenci başarısı ve tutumu üzerindeki etkisinin hangi düzeyde olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.” (Çiftçi, 2002:I) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma evreni olarak Konya ili Meram ilçesindeki Mehmet Beğen İlköğretim Okulu seçilmiştir. Ölçme aracı olarak “Başarı ve Tutum Testleri” uygulanmıştır.

Elde edilen veriler neticesinde, tutum ve başarı açısından, materyal kullanımının sağlandığı deney gruplarının, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol gruplarına göre daha başarılı olduğunu göstermiştir (Çiftçi, 2002:I).

Altuntaş (2003) tarafından hazırlanan “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri” konulu yüksek lisans tezinde, 2002-2003 öğretim yılında ilköğretim 7. sınıf öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri, cinsiyet, yaş, geçen yıl sosyal bilgiler derslerinde aldığı not, bu yıl sosyal bilgiler dersinden aldığı not, yerleşim yeri ve ailesinin gelir düzeyi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın verileri 2002-2003 öğretim yılında okutulan Sosyal Bilgiler dersine yönelik 8 yerleşim yerinde, 15 ilköğretim okulunun 7. sınıflarında okuyan 391 öğrencinin Öğrenci Tutum Düzeyi Bilgi Formu'na verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Araştırma betimsel niteliktedir. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri nötr bulunmuştur.

Bulut (2003) tarafından hazırlanan “Taşımali Eğitim Sistemine İlişkin İlköğretim Müfettişleri Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Beklentileri (Gaziantep İli Örneği)” konulu yüksek lisans tezinde araştırma evreni olarak Gaziantep’te bulunan 30 taşımali ilköğretim okulu seçilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla örneklem gruba anket uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda taşımali ilköğretim uygulaması ile birlikte, denek gruplarının beklentileri yönünde ilerleme kaydedildiği ortaya çıkmıştır. Taşımali eğitimin özellikle sekiz yıllık zorunlu eğitimin yaygınlaşması ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarının azaltılmasında etkili olduğu görüşünde birleşmiştir. Taşımali ilköğretim uygulamasının, öğrencilerin başarısını arttırma, öğrencilerin Türkçe’yi daha düzgün konuşup yazabilmeleri ve öğrencilerin sosyalleşmesinde etkili olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

Denek gruplarının meslekleri yaşları ve eğitim düzeyleri itibarı ile anket maddeleri doğrultusunda beklentileri arasında anlamlı bir farkın olmadığı araştırma bulgularında ortaya çıkmıştır. Yapılacak düzenlemeler ile taşımali eğitim sisteminin üst hedefleri gerçekleştirebileceği sonucuna varılmıştır.

Koçkan (2004) tarafından hazırlanan ”Normal Ve Taşımali Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde normal ve taşımali sistemde eğitim-öğretim gören ilköğretim II. Kademedeki öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında matematik tutum ölçeği kullanılmıştır ve araştırmanın evreni Kırşehir merkez ve merkeze bağlı ilçelerdeki taşımali ilköğretim okulları seçilmiştir.

Bu çalışma sonucunda, normal ve taşımali eğitim-öğretim yapan İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum puanları sınıflar ilerledikçe anlamlı olarak olumsuz yönde değişmektedir. Ayrıca, normal ve taşımali

sistemdeki öğrencilerin matematik dersindeki başarı notlarıyla tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Akdağ (2005) tarafından hazırlanan “İlköğretim İl Kademe 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde, Öğrencilerin, Bilişsel Ve Duyuşsal Giriş Davranış Özelliklerinin Başarı Ve Tutumlarına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde ilköğretim II. kademedeki öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik ön hazırlık durumlarının ve bu derse karşı tutumlarının basanlarına etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evreni Konya ili merkez Selçuklu, Karatay ve Meram İlköğretim Okullarında 600 öğrenci olarak belirlenmiştir. Örneklem grubuna geliştirilen Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği uygulanarak Duyuşsal Giriş Özelliklerinin tespiti; öğrencilerin aldıkları notlarla da başarılarının tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda bilişsel giriş davranış özellikleri ve duyuşsal giriş özelliklerinin, öğrenci başarısında önemli bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca yapılan istatistiksel verilere göre öğrenciler açısından İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde ön öğrenmelerin öneminin de etkili olduğu kanısına varılmıştır.

Bakır (2005) tarafından hazırlanan “Taşımali İlköğretim Okullarında Taşımali Gelen 6. Sınıf Öğrencileriyle Yerli Öğrencilerin, Fen Bilgisi Dersinin Seçilmiş Ünitelerindeki Başarıları Ve Derse Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, ülkemiz eğitim sisteminde önemli yeri olan "Taşımali ilköğretim" uygulamasında, "Taşınan Öğrenciler" ile "Yerleşik Öğrenciler" arasında, altıncı sınıf Fen Bilgisi ders başarıları ve Fen Bilgisi dersine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma evreni olarak İzmir ili Menemen, Foça ve Aliağa ilçelerinden toplam 11 Taşıma Merkezi İlköğretim Okulu seçilmiştir.

Araştırmanın bulguları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Okulun bulunduğu yerleşim yerinden gelen altıncı sınıf öğrencilerin Canimin iç Yapışma Yolculuk, Vücudumda Neler Var, Yaşamımızı Yönlendiren Elektrik ve Uzay Keşfediyoruz ünitelerindeki ders başarıları, taşınmalı öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır.
2. Okulun bulunduğu yerleşim yerinden gelen altıncı sınıf öğrencilerin Fen Bilgisi dersine yönelik tutumları ile taşınmalı gelen öğrencilerin tutumları arasında, anlamlı fark bulunmamıştır.
3. Taşınmalı gelen altıncı sınıf öğrencilerin, Canlının iç Yapısına Yolculuk, Vücudumda Neler Var, Yaşamımızı Yönlendiren Elektrik ve Uzay Keşfediyoruz ünitelerindeki ders başarıları, okula olan taşınma uzaklığına göre incelendiğinde, gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
4. Fen Bilgisi dersine yönelik tutumlar, taşınmalı gelen öğrencilerin, okula olan taşınma uzaklığına göre incelendiğinde, gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Bakır, 2005).

Kefeli (2005) tarafından hazırlanan “İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi Normal, Yatılı Ve Taşınmalı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacı, Bolu ili Mudurnu ilçesinde var olan ilköğretim uygulamalarını (normal, yatılı, taşınmalı) sahip olunan insan ve madde kaynakları ile uygulamada karşılaşılan güçlükler açısından: öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak değerlendirmek olarak ifade edilmektedir.

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye’de var olan ilköğretim uygulamaları ile ilgili bilgiler öğretmen ve öğrencilere anket uygulanarak toplanmış ve toplanan verilerde karşılaştırma yapılarak fark aranmıştır.

Araştırmada su sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Normal ilköğretim okullarında, öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmekte çektikleri zorluk, sabah derslerine göre öğleden sonraki derslerde daha fazla iken; Taşımali ilköğretim ve özellikle de YİBO öğrencilerinde öğleden sonra derse motive etmekte çekilen zorluk, sabah derslerinden daha yüksektir.
2. Öğrenci velilerine ulaşmak istediklerinde, genellikle ulaşabildiklerini belirten öğretmenlerin oranı erkek öğretmenlerde bayan öğretmenlerden daha yüksektir.
3. Öğrencileri sabah ilk derste derse hazırlamada zorluk çektiğini belirten öğretmenlerin oranı ile öğleden sonra öğrencileri derse motive etmekte zorluk çeken öğretmenlerin oranı bayan öğretmenlerde erkek öğretmenlerden biraz daha yüksektir.
4. Okuldayken (günün genelinde) rahatsızlık hissedilen öğrencilerde en yüksek oran YİBO, ikinci Taşımali ilköğretim ve en düşük de Normal ilköğretimdedir. Okuldayken en fazla hissedilen rahatsızlık türü baş ağrısı olup, öğrencilerde görülen en yüksek oran YİBO, ikinci Taşımali ilköğretim ve en düşük de Normal ilköğretimdedir.
5. Öğrencilere göre sınıftaki başarı durumları çok iyi-iyi olanlar; Normal ilköğretim öğrencilerinde en yüksek, YİBO öğrencilerinde en düşük orandadır. Ayrıca, bütün öğrencilerin %20'den fazlası, başarı durumları hakkında hiçbir bilgiye sahip değildir.
6. Normal ilköğretim öğrencileri tarafından en fazla tercih edilen ilköğretim uygulaması yine "Normal İlköğretim Okulları"dır. Taşımali ilköğretim, öğrencileri en çok YİBO'ları tercih ederken, YİBO öğrencileri tarafından ise en yüksek oranda tercih edilen okul Taşımali ilköğretimdir.

7. Okulun dershanelerini en fazla rahat bulan öğrenciler sırasıyla; YİBO, Taşımali ve Normal İlköğretim Okulu öğrencileridir.
8. Okuldayken kendini en fazla mutlu hisseden öğrenciler; Normal, Taşımali ve YİBO öğrencileridir.
9. Öğrencilerin okul tercihlerine bakıldığında kız öğrencilerin öncelikle normal ilköğretimi sonra Taşımali ilköğretimi ve en son YİBO'ları tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bunun tam tersi olarak öncelikle YİBO'ları sonra Taşımali ilköğretimi ve en son normal ilköğretimi tercih etmişlerdir.

Karakuş (2006) tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme Ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık Ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi” başlıklı doktora tezinde, ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “Tarih, İlk Yurdumuz ve Tarihte Anadolu I ve II” ünitelerinin öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademin başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi araştırılmıştır.

Araştırmanın everenini Adana'nın Seyhan ilçesindeki iki ilköğretim okul ve bu okullarda eğitim gören 90 öğrenci oluşturmuştur. Öğrenciler bir deney ve iki kontrol grubu olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarına dayalı öğretim uygulanan deney grubu ile geleneksel öğretim uygulanan kontrol gruplarının ön test başarı puanları kontrol atına alındığında, son test puanları açısından deney grubu ile kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Deney grubunun sosyal bilgiler başarı kalıcılık puanları, kontrol gruplarının kalıcılık ortalamalarından bir miktar yüksek olmasına karşın, öğrencilerin başarı toplam son test puanları kontrol altına alındığında, kalıcılık puanları açısından deney grubu ile kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarına dayalı öğretim uygulanan deney grubu ile geleneksel öğretim uygulanan kontrol gruplarının sosyal bilgiler tutum ölçeğinden aldıkları ön test puanları kontrol altına alındığında, son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Benzer olarak, deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler tutum ölçeğinden aldıkları son test puanları kontrol altına alındığında, kalıcılık puanları arasında deney grubu ile kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarına dayalı öğretim uygulanan deney grubu öğrencilerinin süreci değerlendirmeye yönelik formlara verdikleri yanıtlar üzerinde yapılan içerik analizi sonuçları, deney grubu öğrencilerinin yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme sürecini algıları üzerinde etkili olduğu sonucunu göstermiştir.

Kabaş (2006) tarafından hazırlanan “Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar (Bölü İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacı “Milli Eğitim Bakanlığı’nca uygulamaya konulan taşımali ilköğretim uygulamasının Bolu ilindeki sorunlarına ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koyup, bulguları analiz edip yorumlayarak önerilerde bulunmaktır (Kabaş, 2006: iii).

Araştırmanın bulgularına göre; yönetici öğretmen ve veliler “Tasıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi” maddesinde çoğunlukla sorunun “hiç” yaşanmadığı; “Taşımali İlköğretimin velilere ek harcama getirmesi” maddesinde de sorunun “hiç” olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yöneticiler “Kıs aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi” ve “Tasıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması” maddelerinde ise çoğunlukla sorunların “ara sıra” yaşandığını düşünmektedirler.

Yönetici, öğretmen ve velilerin ortak görüşte olduğu sorunlar ise; kıs aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi ile taşımali uygulaması nedeniyle

okul yönetiminde sorunların artmasıdır. Ayrıca araştırma anketinde yer alan 18 maddelik sorundan bulgulara göre yönetici, öğretmen ve velilerden en fazla sorun olduğunu düşünen grup yöneticilerdir.

Araştırmada yer alan önerilerden bazıları şöyledir: Taşımali ilköğretim için devletin yaptığı harcamalar arttırılmalıdır. Tasıma güzergâhlarındaki yollar özellikle kış aylarında bakımlı olmalı, kapanan köy yollarının açılmasında taşımali eğitim için kullanılanlara öncelik verilmelidir. Tasıma merkezi okulların yönetimleri artan sorunları daha kolay çözebilmeleri için personel açısından desteklenmelidir. Öncelikle bu okullara rehber öğretmen, memur ve yeterli sayıda yardımcı personel sağlanmalıdır (Kabaş, 2006: iv).

Yalçın (2006) tarafından hazırlanan “Yerleşik Ve Taşımali Eğitim Yapan İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Toplumsallaşmasında Beden Eğitimi Ve Sporun Önemi -Kütahya İli Örneği-“ başlıklı yüksek lisans tezinde çalışmanın amacı, “Yerleşik ve Taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi, taşımali olarak okula gelen öğrencinin derslere ilgi düzeyi, yerleşik eğitimdeki öğrenci ile taşımali eğitimdeki öğrenci arasındaki farklar, yerleşik eğitimdeki öğrencilerin beden eğitimi ve spora bakışları, taşımali eğitimdeki öğrencilerin beden eğitimi ve spora bakışları, beden eğitimi ve spor sayesinde toplumsallaşmanın boyutları, yerleşik ve taşımali eğitimdeki öğrencilerin toplumsallaşmalarında farklılıklar var mıdır?, gibi konularda ve öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelmelerini sağlamak, toplum içinde rahatça söz alan, kendine öz güveni tam, beden eğitimi ve spor sayesinde kendini geliştiren, kendini gerçekleştirmeye çalışan öğrenciler olarak yetişmelerini sağlamak, eğitimde oluşan eksikliklere dikkati çekmek, yapılması gerekenler üzerinde durmak için yapılmıştır.” (Yalçın, 2006:v) şeklinde ifade edilmektedir.

Araştırmanın evereni Kütahya ilinde taşımali olarak eğitim gören ve yerleşik olarak eğitim gören ilköğretim okulu öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma için veriler anket tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Test sonuçlarına göre yerleşik eğitim yapan okullardaki öğrenciler ile taşınalı eğitim yapan öğrenciler arasında toplumsallaşma düzeyleri dikkate alındığında belirgin farklar ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları yerleşik öğrencinin spor çevresine girmek için daha fazla vaktinin olduğu bunda öğrencinin toplumsallaşmasında önemli bir etken olduğu, yerleşik okulda okuyan öğrencilerin okuldaki herhangi bir etkinliğe katılmakta çekinmeden görev aldıkları fakat taşınalı olarak gelen öğrencinin yeterince görev almadığı, beden eğitimi ve spor sayesinde kolay arkadaşlık kurulabildiğine yerleşik eğitimdeki öğrenci daha fazla inanmaktadır. Taşınalı eğitimdeki öğrencinin ev okul arasının uzak olması yalnızlık duygusuna kapılmasına neden olduğu, bunda öğrencinin toplumsallaşmasında önemli bir rol olduğu ortaya çıkmaktadır (Yalçın, 2006:v-vi) sonuçlarına ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılan yöntem ve araştırmanın uygulandığı örneklem gruplarının özellikleri anlatılmaktadır. Araştırmanın yöntemi, ölçme aracının hazırlanması, evren, örneklem verilerinin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel bir çalışma olup araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Taşımali İlköğretim Uygulamasını tanımlamak ve bunun öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yansımaları değerlendirebilmek için öğrencilere anket uygulanmıştır. Araştırma anketinin ikinci bölümünde, uzman kişilerin yardımlarıyla geliştirilen sosyal bilgiler tutum ölçeği kullanılmıştır.

3.1.1. Tutumun Ölçülmesi

Karasar'ın (1982) belirttiğine göre, tutumları belirlemede Likert tipi ölçeklerin kullanım kolaylığı ve diğer yöntemlere oranla daha güvenilir puanlar verdiği için tercih edilmektedir. Ülkemizde tutum ölçeği geliştirme çalışmalarında çoğunlukla Likert tipi ölçeğin kullanıldığı görülmektedir (Güler, 1997:14).

Kağıtçıbaşı'na (1979) göre, tutum doğrudan ölçülemediği için ancak dolaylı olarak davranışlar yoluyla belirlenebilmektedir. Bu ölçümde genellikle kullanılan davranışlar sorulara cevap verme ya da düşüncelerini belirtme biçimindeki sözel tepkilerdir (Güler, 1997: 13).

Koksal ve Ersoy (1991) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, tutumların ölçülmesinde gözlem teknikerinin yanı sıra çeşitli ölçekleme yöntemleri de kullanılmaktadır. Geliştirilen çeşitli ölçeklerden yararlanarak tutum, öğrenme ve diğer değişkenler arasındaki ilişkiler, tüm ayrıntılarıyla incelenmekte, özellikle öğrencilerin tutumlarının olumlu gelişmesine katkı sağlayan etmenler araştırılmaktadır (Güler, 1997: 14).

Sönmez' göre (1997) tutum da kaygı gibi duyuşsal alanın boyutlarından biridir. Kişi belli nesne ya da olgulara karşı sürekli ilgi gösterebilir. Onlara karşı güdülenmişliği yüksek olabilir. Bazı nesne ya da olgulara karşı kararlı bir tutumu vardır ve değerler sistemi geliştirebilir (Yalçın1997: 30).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Sincan ilçesinde taşımali eğitim yapan ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Normal ve taşımali eğitim yapan ilköğretim II. kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını değerlendirmek için öğrencilere anket uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturabilmek için Ankara ilindeki merkez ve merkeze bağlı ilçelerden sosyo-ekonomik düzeyi, araştırmacının ulaşım kolaylığı ve taşımali eğitim yapılan okul sayısı göz önüne alınarak Sincan ilçesi seçilmiştir.

Araştırma evreni olarak kabul edilen ilköğretim okulları ve öğrenci sayıları Tablo 3.1. gösterilmiştir.

Tablo 3.1.: Araştırma Evreni olarak kabul edilen İlköğretim Okulları ve Öğrenci Sayıları

	OKULUN ADI	İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİ SAYISI	İKİNCİ KADEME TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI
1	Tuna Üçel İ.Ö.O.	180	5
2	Gazi Osman Paşa İ.Ö.O.	234	70
3	Yavuz Sultan Selim İ.Ö.O.	165	24
4	Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O.	184	34
5	100.Yıl İ.Ö.O.	1402	23
	Toplam	2146	156

Evreni temsil eden ilköğretim okullarında, ikinci kademe de eğitimini sürdüren öğrenci sayısı 100. Yıl İlköğretim Okulu'nda en fazladır. Ancak bu okulda eğitim alan taşınmalı öğrenci sayısı sadece 23'dür. Öğrenci sayısı bakımından ikinci sırada yer alan Gazi Osman Paşa ilköğretim okulunda ikinci kademe de eğitim alan toplan öğrenci sayısı 234 iken, bu öğrencilerden 70 tanesi taşınmalı öğrenci grubundadır. Yavuz Sultan Selim İ.Ö.O.'da 24, Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O.'da 34 ve Tuna Üçer İ.Ö.O.'da 5 olmak üzere toplam 156 öğrenci Ankara ili Sincan ilçesinde II. kademe eğitimlerini taşınmalı olarak sürdürmektedirler. Milli Eğitim Müdürlüğünden öğrenci sayıları hakkında kesin bir bilgi alınamadığından Tuna Üçel İ.Ö.O araştırmanın başında evren içerisinde yer alırken, okula anket uygulanması amacıyla gidildiğinde burada beş öğrencinin taşınmalı eğitime dahil olduğu, bu öğrencilerinde ikisinin özürlü olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeplerden ötürü bu okul araştırma evreni dışına çıkarılmıştır.

Örneklemin, evreni temsil edebilmesi için öğrencilerin yarısı taşınan yarısı da yerleşik olmak üzere hesaplanarak; altıncı, yedinci, sekizinci sınıflardaki toplam 274 öğrenciye araştırma anketleri uygulanmıştır. Öğrencilerin öğrenim seviyelerine göre dağılımı Tablo 3.2. de verilmiştir.

Tablo 3.2.: Anket Uygulanan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

SINIFLAR	f	(%)
6	98	35,8
7	84	30,7
8	92	33,6
Toplam	274	100.0

Tablo 3.2..’de de görüldüğü üzere öğrencilerin yüzde 35,8’i altıncı sınıfta, yüzde 30,7’si yedinci sınıfta, yüzde 33,6’sı sekizinci sınıfta eğitim görmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3.3.’de görülmektedir.

Tablo 3.3.: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

CİNSİYET	f	(%)
Kız	144	52,6
Erkek	230	47,4
Toplam	274	100.0

Öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılıma bakıldığında kız öğrencilerin örneklem grubun yüzde 52,6'sını, erkek öğrencilerin ise yüzde 47,4'ünü oluşturduğunu görmekteyiz.

Taşınma Durumu

Öğrencilerin yerleşik ve taşınmalarıyla ilgili bilgiler tablo 3.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.4.: Taşınan ve Yerleşik Öğrencilerin Dağılımı

TAŞINMA	f	(%)
Taşınan	137	50.0
Yerleşik	137	50.0
Toplam	274	100.0

Tablo 3.4.'den de anlaşılacağı üzere öğrencilerin yarısı taşınan (%50), yarısı da (%50) yerleşiktir.

Uzaklık

Öğrencilerin taşındıkları birime olan uzaklığıyla ilgili bilgiler Tablo 3.5.'da yer almaktadır.

Tablo 3.5.: Öğrencilerin Evlerinin Taşınan Birime Olan Uzaklığa Göre Dağılımı

UZAKLIK	f	(%)
2-7 km	51	18,6
8-13 km	44	16,1
14-19 km	23	8,4
20-25 km	13	4,7
25 km ve üstü	6	2,2
Toplam	137	50.0

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğrencilerin tutumlarının değerlendirilebilmesi için anket geliştirilmiştir. Araştırma anketi iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümündeki kişisel bilgiler kısmında; öğrencilerin cinsiyet, anne-babanın öğrenim durumu, meslekleri, evlerinin taşınan birime olan uzaklığı ve sosyal bilgiler dersi başarısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise, deneklerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarıyla ilgili uzman kişilerin yardımlarıyla geliştirilen 30 maddelik tutum ölçeği yer almaktadır. Öğrencilere uygulanan bu anketlerin yanı sıra, Ankara ili Sincan ilçesindeki taşınalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki yöneticiler ve öğretmenler ile görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Araştırmada yararlanılmak üzere literatür taraması yapılarak, konu ile ilgili yapılmış tezlerin tümüne ulaşılmaya çalışılmış, ayrıca ilgili bütün makale, kitap ve diğer kaynaklar bulunmaya çalışılmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile gerekli izin

yazışmaları yapılmış ve gerekli izinler alındıktan sonra araştırma anketi uygulamalarına başlanmıştır. İlköğretim okullarındaki yarısı taşınan, yarısı da yerleşik öğrenci sayısı göz önüne alınarak hesaplanan anketler fotokopi yoluyla çoğaltılmış, böylece uygulamadaki taşınan ve yerleşik öğrenci sayıları eşit tutulmuştur. Araştırmacı tarafından örneklem okullarındaki sınıflarda bizzat bulunularak anketler uygulanmış, müdür, müdür yardımcıları ve sınıf öğretmenleri de gerekli açıklamaları yaparak yardımcı olmuşlardır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Studies) paket programı kullanılmış olup, gerekli frekans (f) ve yüzdeler (%) hesaplanarak, aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS) değerleri hesaplanmıştır. İkili karşılaştırmalarda t testi ve çoklu karşılaştırmalarda ise One Way Anova (Varyans Analizi) tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulguların yorumlanmasında tutum puanlarının ortalama değerinden yararlanılmıştır. Olumlu cümleler kuvvetle katılırimdan itibaren 5, 4, 3, 2, 1 olumsuzlar da kuvvetle katılırimdan itibaren 1, 2, 3, 4, 5 puanla SPSS programında çözümlendirilerek ele alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın temel problemi ve alt problemleri ile ilgili verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara ve bu bulguları yorumlanmasına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Araştırmanın amacına ilişkin alt problemlere yer vermeden önce araştırmadan toplanan verilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 4.1.'de özetlenmiştir.

Tablo 4.1.: Araştırma Verilerine İlişkin Demografik Bilgiler

			Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Öğrenci	Kız	144	%53
		Erkek	130	%47
Okullar	Yavuz Sultan Selim İ.Ö.O		48	%18
	Gazi Osman Paşa İ.Ö.O		140	%51
	100. Yıl İ.Ö.O		24	%9
	Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O		62	%23
Sınıflar	6. sınıf		98	%36
	7. sınıf		84	%31
	8. sınıf		92	%34
Babanın Eğitim Durumu	Okur-yazar değil		6	%2
	Okur-yazar		8	%3
	İlkokul mezunu		102	%37
	Ortaokul mezunu		65	%24
	Lise ve dengi okul mezunu		64	%23
	Yüksekokul veya fakülte mezunu		27	%10

	Lisans-üstü öğrenim yapmış	2	%1
Annenin Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	26	%10
	Okur-yazar	13	%5
	İlkokul mezunu	136	%50
	Ortaokul mezunu	49	%18
	Lise ve dengi okul mezunu	40	%15
	Yüksekokul veya fakülte mezunu	10	%4
Babanın Mesleği	Memur	40	%15
	İşçi	98	%36
	Esnaf	9	%3
	Çiftçi	50	%18
	Serbest meslek	45	%16
	Emekli	16	%6
	Çalışmıyor	7	%3
	Diğer	9	%3
Annenin Mesleği	Ev hanımı	256	%93
	Memur	8	%3
	İşçi	7	%3
	Emekli	3	%1
Uzaklık	Yerleşik	137	%50
	2 - 7 km	51	%19
	8 - 13 km	44	%16
	14 - 19 km	23	%8
	20 - 25 km	13	%5
	25 km ve üstü	6	%2
Başarı Notu	1	16	%6
	2	19	%7
	3	80	%29
	4	72	%26
	5	87	%32
Toplam		274	%100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %53'ü kız öğrenci, %47'si erkek öğrencidir. Bu öğrencilerin en çok %36'sı 6. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin en çok babalarının eğitim durumu bakımından %37'si ilkokul mezunu, annelerinin eğitim durumu ise en çok %50'si ilkokul düzeyindedir. Öğrencilerin %36'sının babası işçi, aynı zamanda öğrencilerin %93'ünün annesi ev hanımıdır. Başarı notu bakımından öğrencilerin %32'sinin ders başarı notu 5 olduğu görülmektedir.

4.2. Temel Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar:

Normal ve taşınmalı eğitimle devam eden öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.: Normal Ve Taşınmalı Eğitime Göre Tutumlara İlişkin T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	T	Sd	P
Normal/Yerleşik	137	105.85	23.60	2.904	272	0.004
Taşınmalı	137	98.30	19.18			

*P<0.05

Yerleşik sistemle normal eğitime devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumlarının ortalaması (=105.85), taşınmalı eğitimle devam eden öğrencilerin ölçülen tutumlarının ortalamasına (=98.30) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Yerleşik sistemle öğrenim gören öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile taşınmalı sistemle öğrenim gören öğrencilerin sosyal

bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($P < 0.05$). Bulunan bu fark neticesinde, yerleşik öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu bir tutum gösterdiklerini söyleyebiliriz.

4.3. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar:

Taşınmalı eğitim yapan ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet farklılığı sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını değiştirmekte midir? alt probleme ait analiz sonuçları Tablo 4.3.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.: Cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	Sd	P
Kız	144	101.47	22.43	-0.491	272	0.624
Erkek	130	102.76	21.14			

Tablo 4.3.'de görüldüğü üzere erkek öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumlarının ortalaması ($=102.76$), kız öğrencilerin ölçülen tutumlarının ortalamasına ($=101.47$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ancak kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları ile erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($P > 0.05$). Bu bulgu, cinsiyete göre öğrencilerin sosyal bilgiler tutumlarında önemli bir fark olmadığını göstermektedir. Bir başka deyişle, kız ve erkek öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları birbirine benzerdir. Cinsiyet, sosyal bilgiler dersine yönelik sergilenen tutum üzerinde hiçbir etkiye sahip değildir. Baykul (1990) ortaokulların altıncı ve sekizinci sınıflarında cinsiyete göre tutum puanları ortalamaları arasında fark olmadığını ifade etmişlerdir.

4.4. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar:

Taşımalı eğitim yapan ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı tutumları sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Alt problemine ait analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Babanın öğrenim durumuna göre tutum puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 4.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.: Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS
Okur-yazar değil / Okur-yazar	14	89.64	16.51
İlkokul mezunu	102	103.25	20.40
Ortaokul mezunu	65	97.56	20.62
Lise ve dengi okul mezunu	64	105.01	24.07
Yüksekokul veya fakülte mezunu / Lisans-üstü öğrenim yapmış	29	107.52	23.43
Toplam	274	102.08	21.80

Bulgulara göre öğrenci babalarının eğitim durumu “Yüksekokul veya fakülte mezunu / lisans-üstü” olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının

ortalaması (=107.52), babasının eğitim düzeyi farklı olan öğrencilerin tutumlarının ortalamasına göre (okur-yazar değil / okur-yazar = 89.64, İlkokul = 103.25, Ortaokul = 97,56, lise ve dengi = 105.01, yüksekokul veya fakülte= 106.96) daha olumlu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve sonuçları Tablo 4.5.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. : Babanın Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5,042.541	4	1,260.635	2.720	0.030*	*Okuryazar değil/okur-yazar ile İlkokul mezunu
Gruplar iç	124,691.692	269	463.538			*Okuryazar değil/okur-yazar ile lise
Toplam	129,734.234	273				* Okuryazar değil/okur-azar ile Yüksekokul veya fakülte mezunu/lisansüstü öğrenim görmüş

*P<0.05

Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0.05). Bulunan bu fark babası okur-yazar değil / okur-yazar olan öğrencilerin tutumları ile babasının eğitim durumu ilkök, lise ve lisansüstü olan öğrencilerin tutumları arasındadır. Bu sonuca göre eğitilmiş babaların çocukları, sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu bir tutum göstermektedirler.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutum düzeyleri Tablo 4.6.'da gösterilmiştir

Tablo 4.6.:Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS
Okur-yazar değil	26	96.76	23.71
Okur-yazar	13	92.69	26.13
İlkokul mezunu	136	101.98	20.02
Ortaokul mezunu	49	101.02	23.06
Lise ve dengi okul mezunu	40	107.02	22.43
Yüksekokul veya fakülte mezunu	10	115.80	19.29
Toplam	274	102.08	21.79

Bulgulara göre öğrenci annelerinin eğitim durumu “yüksekokul veya fakülte mezunu” olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (=115.80), annesinin eğitim düzeyi farklı olan öğrencilerin tutumlarının ortalamalarına göre (“okur yazar olmayan” = 96.76, “Okur-yazar” = 92.69, “İlkokul” = 101.98, “Ortaokul” = 101.02, “lise ve dengi” = 107.02) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve sonuçları Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.: Annenin Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar arası	4798.353	5	959.671	2.059	0.071
Gruplar iç	124935.880	268	466.179		
Toplam	129734.234	273			

Bulgulara göre öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($P>0.05$). Bir başka deyişle, öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların annelerinin eğitim durumuna göre değişmemektedir. Anneleri farklı eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin anne ve babalarının mesleklerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiştir. Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutum düzeyleri Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8.: Babanın Mesleğine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Babanın Mesleği	N	$\bar{X}$	SS
Memur	40	103.92	25.57
İşçi	98	103.39	21.84

Esnaf	9	119.00	25.05
Çiftçi	50	97.58	18.92
Serbest meslek	45	101.11	20.11
Emekli	16	103.94	21.47
Çalışmıyor / Diğer	16	94.81	19.68
Toplam	274	102.08	21.79

Bulgulara göre babasının “esnaf” olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 119.00), babasının mesleği farklı olan öğrencilerin tutumlarının ortalamasına göre (“memur” = 103.92, “işçi”= 103.39, “çiftçi” = 97.58, “serbest meslek” = 101.11, “emekli” = 103.94, “çalışmıyor/diğer” = 94.81) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve sonuçları Tablo 4.9.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9.: Babanın Mesleğine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar arası	4837.980	6	806.330	1.724	0.116
Gruplar iç	124896.254	267	467.776		
Toplam	129734.234	273			

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarına ilişkin varyans analizi sonuçlarına göre öğrencilerin tutum puanları babalarının mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. ($P>0.05$) Bir başka deyişle, öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların babalarının mesleklerine göre değişmemektedir.

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutum düzeyleri Tablo 4.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10.:Annenin Mesleklerine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Annenin Mesleği	N	$\bar{X}$	SS
Ev hanımı	256	101.91	21.93
Memur/İşçi/Emekli	18	104.44	20.17
Toplam	274	102.08	21.79

Annenin mesleği “emekli” olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 109.33), annesinin mesleği farklı olan öğrencilerin tutumlarının ortalamalarına göre (“ev hanımı” = 101.91, “memur / işçi / emekli” = 104.44,) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş ve sonuçları Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.: Annenin Mesleklerine Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar arası	585.958	3	195.319	0.408	0.747
Gruplar iç	129148.276	270	478.327		
Toplam	129734.234	273			

Bulgulara göre öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.($P>0.05$) Bir başka deyişle, öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların annelerinin mesleklerine göre değişmemektedir. Anneleri farklı mesleklere sahip olan öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

4.5. Üçüncü Alt Probleme İlişkin bulgu ve Yorumlar:

Taşınmalı eğitim yapan İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları yaşadıkları evin taşınan birime olan uzaklığına göre farklılaştırmakta mıdır? alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Öğrencilerin ev ile okul arasındaki mesafeye göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum düzeyleri Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.: Ev ile Okul Arasındaki Uzaklıklara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Ev ile Okul Arasındaki Uzaklık	N	$\bar{x}$	SS
Yerleşik	137	105.85	23.60
2 - 7 km	51	95.17	17.18
8 - 13 km	44	101.68	21.36
14 - 19 km	23	94.78	18.05
20 - 25 km	13	109.53	20.36
25 km ve üstü	6	89.33	5.00
Toplam	274	102.08	21.79

Bulgulara göre ev ile okul arasındaki mesafesi “20-25 km” olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 109.53), diğer mesafelerde okula gidip gelen öğrencilerin tutumlarına göre (“yerleşik” = 105.85, “2-7 km” = 95.17, “8-13 km” = 101.68, “14-19 km” = 94.78, “25 km ve üzeri” = 89.33) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ev ile okul arasındaki yol uzaklıklarına göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile çözümlendiğinde sonuçları Tablo 4.13.’de gösterilmiştir

Tablo 4.13: Normal ve Taşımalı İlköğretim öğrencilerinin Uzaklığa Göre Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	7311.719	5	1462.344	3.201	0.008*	1) Yerleşik ile 2-7 km
Gruplar iç	122422.515	268	456.800			2) Yerleşik ile 25 km ve üzeri
Toplam	129734.234	273				3) 8-13 km ile 25 km ve üzeri

*P<0.05

Öğrencilerin ev ile okul arasındaki yol uzaklıklarına göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($P<0.05$) Bir başka deyişle, öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların ev ile okul arasındaki yol uzaklığına göre değişmektedir. Bulunan bu fark, taşımalı eğitim almayan (yerleşik) öğrencilerin tutumları ile ev-okul uzaklığı 2-7 km ve 25 km üzeri olan öğrencilerin tutumları arasındadır. Bunun yanı sıra, ev-okul uzaklığı 8-13 km olan öğrencilerin tutumları ile ev-okul uzaklığı 25 km ve üzeri olan öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($P<0.05$)

Öğrencilerin normal ve taşımalı eğitimle devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4.14.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.14.: Normal Ve Taşımali Eğitime Göre Tutumlara İlişkin T Testi Sonuçları

Öğrenciler	N	$\bar{X}$	SS	T	Sd	P
Normal/Yerleşik	137	105.85	23.60	2.904	272	0.004*
Taşımali	137	98.30	19.18			

*P<0.05

Yerleşik sistemle normal eğitime devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ölçülen tutumlarının ortalaması (=105.85), taşımali eğitimle devam eden öğrencilerin ölçülen tutumlarının ortalamasına (=98.30) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Yerleşik sistemle öğrenim gören öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile taşımali sistemle öğrenim gören öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(P<0.05). Bulunan bu sonuç doğrultusunda yerleşik öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumlarının daha olumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Öğrencilerin Sınıflarına Göre Tutum Puanlarının Dağılımı

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf seviyesine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum düzeyleri Tablo 4.15.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.15: Normal ve Taşımali Eğitim Yapan II. Kademe Öğrencilerinin Sınıflara Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Sınıf Seviyesi	N	$\bar{X}$	SS
6. sınıf	98	101.57	22.48
7. sınıf	84	107.41	20.78
8. sınıf	92	97.75	21.15
Toplam	274	102.08	21.79

Sınıf seviyesi bakımından sınıfı “7. sınıf” olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 107.41), diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin tutumlarına göre (“6. sınıf” = 101.57 ve “8. sınıf” = 97.75) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş, sonuçları Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16.: Tutum Puanlarının Öğrencilerin Sınıflarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4142.567	2	2071.283	4.469	0.012*	7. sınıf ile 8. sınıf
Gruplar iç	125591.667	271	463.438			
Toplam	129734.234	273				

*P<0.05

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf seviyelerine göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edildiğinde anlamlı bir fark bulunmuştur($P<0.05$). Öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların devam ettikleri sınıf seviyesine göre farklılaşmaktadır. Bulunan bu fark, 7. sınıf öğrencilerinin tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin tutumları arasındadır ($P<0.05$). İstatistiksel olarak 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, 8. sınıf öğrencilerinden daha olumludur.

4.6. Dördüncü Alt Probleme İlişkin bulgu ve Yorumlar:

Taşınmalı eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, sosyal bilgiler ders başarılarını nasıl etkilemektedir? alt problemine yönelik öğrencilerin ders başarı notlarına göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum düzeylerinin dağılımı Tablo 4.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.17.: Normal ve Taşınmalı Eğitim-Öğretim Yapan II. Kademe Öğrencilerin Başarılarına Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Ders Başarı Notu	N	$\bar{X}$	SS
1	16	86.62	13.10
2	19	93.00	19.91
3	80	97.70	21.03
4	72	100.52	20.79
5	87	112.21	21.11
Toplam	274	102.08	21.79

Öğrencilerin ders başarı notları bakımından ders başarı notu “5” olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 112.52), diğer notlara sahip öğrencilerin tutumlarına göre (“1 notu” = 86.62 , “2 notu” = 93.00, “3 notu” = 97.70, “4 notu” = 100.52) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ders başarı notlarına göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile çözümlendiğinde sonuçları Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18.: Ders başarı notlarına Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	16038.889	4	4009.722	9.487	0.000*	5 notu ile diğer notlar
Gruplar iç	113695.345	269	422.659			
Toplam	129734.234	273				

*P<0.05

Öğrencilerin ders başarı notlarına göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edildiğinde anlamlı bir fark bulunmuştur(P<0.05). Öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların ders başarı notlarına göre farklılaşmaktadır. Bulunan bu fark, ders başarı notu 5 olan öğrencilerin tutumları ile ders başarı notu 1,2,3, ve 4 olan öğrencilerinin tutumları arasında bulunmuştur (P<0.05). Bulunan bu fark ise ders başarı notu 5 olan öğrencilerin lehinedir. Bir başka ifade ile istatistiksel olarak ders başarı notu 5 olan öğrencilerin tutumları, daha az notlara sahip olan öğrencilerin tutumlarından daha olumludur.

4.7. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar:

Öğrencilerin devam ettikleri okullara göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Öğrencilerin devam ettikleri okullara göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum düzeylerinin dağılımı Tablo 4.19.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.19.: Okullara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Okullar	N	$\bar{x}$	SS
Yavuz Sultan Selim İ.Ö.O	48	98.18	19.29
Gazi Osman Paşa İ.Ö.O	140	99.64	23.01
100. Yıl İ.Ö.O	24	107.58	17.65
Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O	62	108.46	20.89
Toplam	274	102.08	21.79

Öğrencilerin devam ettikleri okullara göre “Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O” giden öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının ortalaması (= 108.46), diğer okullara giden öğrencilerin tutumlarına göre (“Yavuz Sultan Selim İ.Ö.O” = 98.18 , “Gazi Osman Paşa İ.Ö.O” = 99.64, “100. Yıl İ.Ö.O” = 107.58) daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin devam ettikleri okullara göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiş, sonuçları Tablo 4.20.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20.: Okullara Göre Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4815.509	3	1605.170	3.469	0.017*	Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O ile Gazi Osman Paşa İ.Ö.O
Gruplar iç	124918.724	270	462.662			
Toplam	129734.234	273				

*P<0.05

Öğrencilerin devam ettikleri okullara göre sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edildiğinde anlamlı bir fark bulunmuştur(P<0.05). Bir başka ifade ile öğrencilerin derse ilişkin ölçülen tutumları onların devam ettikleri okullara göre farklılaşmaktadır. Bulunan bu fark, Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O devam eden öğrencilerin tutumları ile Gazi Osman Paşa İ.Ö.O devam eden öğrencilerinin tutumları arasında bulunmuştur (P<0.05). Bulunan bu sonuca göre, Çoğlu Vural Baylan İ.Ö.O öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik olan tutumları daha olumludur. Bu farkın ortaya çıkmasındaki en önemli sebep, ilköğretim II. kademe de eğitim gören öğrencilerin, evlerinin okula olan uzaklığı ile ifade edilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın sonucunda temel probleme ve alt probleme ait sonuçlar aşağıda vermeye çalışılmıştır.

1. İlköğretimin II. kademesine taşınmalı olarak devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının ortalaması 98.30, yerleşik (taşınmayan) öğrencilerin tutum puanlarının ortalaması ise 105.85'dir. Taşınmayan, okulun bulunduğu yakın çevreden bu okullara gelen öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumları, taşınmalı olarak eğitimlerine devam eden öğrencilerden daha olumludur. Bu sonuca göre, öğrencilerin ev-okul arasındaki uzaklık öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan tutumlarını etkilemektedir. Bu durum taşınmayan öğrencilerin lehinedir.
2. Normal ve taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarının II. kademe öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark görülmemiştir. Kız öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının ortalaması 101.47 iken, erkek öğrencilerin tutum puanlarının ortalaması 102.76'dir. Görüleceği üzere kız ve erkek öğrencilerin tutum puanlarının ortalaması birbirine yakındır. Dolayısıyla cinsiyetin taşınmalı eğitim sistemindeki öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik göstermiş oldukları tutumlar üzerinde etkisi yoktur. Erkek ve kız öğrencilerin tutumları benzerdir.
3. Normal ve taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarının II. kademe öğrencilerinin, babalarının eğitim durumu, öğrencilerin sosyal bilgiler

dersine yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilemektedir. Babaları öğrenim almış öğrenciler, babaları okur-yazar değil/okur-yazar olan öğrencilere göre sosyal bilgiler dersine daha olumlu bir tutum göstermektedirler. Anne sosyo-ekonomik durumu farklı olan öğrencilerin ise, sosyal bilgiler dersine karşı tutumları benzerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak, babanın eğitim durumunun, öğrencinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumunda belirleyici bir unsur olduğunu söyleyebiliriz.

4. Normal ve taşınalı eğitim yapan ilköğretim okullarının II. kademe öğrencilerinin ortalama tutum puanları, evlerinin okula olan uzaklığına göre farklılıklar göstermektedir. Öğrencilerin evlerinin taşınan okula uzaklığı 2-7 km olanların tutum puanlarının ortalaması 95.17, 8-13 km olanların 101.68, 14-19 km olanların 94.78, 20-25 km olanların 109.53, 25 km ve üstü olanların ise 89.33'dür. Uzaklık değiştikçe tutumlarda anlamlı bir artma veya azalma meydana gelmemektedir. Sosyal bilgiler dersine yönelik en olumlu tutumu 20-25 km mesafeden merkez okula taşınan öğrenciler göstermekte iken, en olumsuz tutumu 25 km ve uzak olan yerleşim birimlerinden taşınan öğrenciler göstermektedir. Bu sonuç karşısında, taşınan birim ile okul arasındaki mesafenin tutum üzerinde fazla etkili olmadığını, öğrencilerin kişisel özelliklerinin sosyal bilgiler dersine yönelik göstermiş oldukları tutumlarda daha etkili olduğunu söyleyebiliriz.
5. Öğrencilerin sosyal bilgiler tutum puanlarının ortalamaları sınıflar ilerledikçe anlamlı olarak değişmemektedir. Sosyal bilgiler dersine yönelik en olumlu tutumu 107.41 ortalama tutum puanı ile yedinci sınıflar göstermekte iken, altıncı sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının ortalaması 101.57, sekizinci sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının ortalaması ise 97.75'dir. Altıncı ve sekizinci sınıf öğrencilerin ortalama tutum puanlarını dikkate alarak bir değerlendirme yapmaya kalkarsak, II. kademeye yeni başlayan altıncı sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu bir tutum gösterirken, sekizinci sınıfa gelen öğrencilerin sosyal

bilgiler dersine yönelik göstermiş oldukları tutumda bir düşme meydana gelmektedir. Bu da öğrencilerin sınıflar ilerledikçe sosyal bilgiler dersinden sıkıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

6. Normal ve taşınalı eğitim yapan ilköğretim okullarının II. kademe öğrencilerinin başarı notlarıyla tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başarı notu bir (1) olanların tutum ortalamaları (86.62) en düşük, beş (5) olanların ise en yüksektir (112.21). Öğrencilerin sınıftaki sosyal bilgiler başarı notu arttıkça, sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlarında da artış meydana gelmektedir.

5.2. Öneriler

1. İlköğretim II. kademe merkezdeki öğrencilerin başarı ortalamaları ile taşınalı sistem kapsamındaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarı ortalamaları arasında önemli bir farklılık vardır. Bu farklılığın nedenleri araştırılarak taşınalı ilköğretim uygulamasında iyileştirici değişiklikler yapılmalıdır.
2. Özellikle uzak köylerden, merkez okula gelen öğrencilerin yolda günlerinin boş yere geçmemesi için, mümkün olduğunca taşınalı eğitim yapılan okullar köylere yakın olanlardan seçilmeli. Taşınalı sistemin uygulanış alanı genişletilmeli.
3. Taşınalı eğitim-öğretim uygulaması yapılan okullarla ilgili araştırmaların son yıllarda artmasına rağmen, bu okullardaki öğrencilerin tek ders bazında başarılı ya da başarısız olmalarına etki eden unsurlarla ilgili araştırmalara pek rastlanamamaktadır. Uzun yıllardır ülkemizde uygulanan bu sistemin daha da başarılı olabilmesi için genel kapsamlı araştırmaların yanında her ders için ayrı ayrı araştırmalar da yapılmalıdır.

4. Taşımalı eğitim yapan ilköğretim okullarında disiplinli, düzenli ve etkili bir eğitim-öğretim süreci ve ortamı sağlanmalıdır.
5. Okul yönetimi ve taşınan öğrencilerin velileri daha sıkı bir ilişki içerisinde olmalıdır. Sık sık veli toplantıları yapılmalı ve öğrenciler hakkında veliler bilgilendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Ş. (2002). **Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptıkları Eğitim Harcamaları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKDAĞ, H. (2005). **İlköğretim İl Kademe 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde, Öğrencilerin, Bilişsel Ve Duyuşsal Giriş Davranış Özelliklerinin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı
- ALICIGÜZEL, İ. (1999). **Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim**. 2. Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ALTINTAŞ, S.U. (2003). **İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı
- ARI, A. (2000). **İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Normal, Taşınabilir Ve Yatılı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- AŞICI, H. (1994). **İlköğretim Uygulamasına Geçilen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler**. Çağdaş Eğitim, (sayı no: 201, Temmuz - Ağustos 1994),
- BAKIR, Ö. (2005). **Taşınabilir İlköğretim Okullarında Taşınabilir Gelen 6. Sınıf Öğrencileriyle Yerli Öğrencilerin, Fen Bilgisi Dersinin Seçilmiş Ünitelerindeki Başarıları Ve Ders Yönelik Tutumlarının İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim Dalı
- BAŞ, M. (2001). **Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları: Bolu İli Örneği**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalı
- BAŞARAN, İ. E. (1994). **Türkiye Eğitim Sistemi**, Ankara
- BAŞTEPE, İ. (2002). **Normal Ve Taşınabilir Eğitim Yapan Resmi İlköğretim Okul Yönetici, Öğretmen ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okul (Örgütsel) Etkililik Algıları (Malatya İli Örneği)**. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Planlaması Anabilim Dalı

- BAYSAL, A.C. (1981). **Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. İşletme Fakültesi.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (1974). **Özel Öğretim Metotları**. Ankara: Yargıcıoğlu Matbaası.
- BULUT, F. (2003). **Taşınabilir Eğitim Sistemine İlişkin İlköğretim Müfettişleri Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Beklentileri (Gaziantep İli Örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- BÜYÜKBOYACI, Ş. (1998). **Taşınabilir İlköğretim Ve Sorunları (Çanakkale İli Örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı
- ÇAĞLAR, A. (1992). İlkokul 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretimi Programları Üzerine Bazı Görüşler, **Eğitim Bilimleri Dergisi**, M.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 4, s. 15-25, İstanbul.
- ÇİFTÇİ, Ü. (2002). **Sosyal Bilgiler 6. 7. Ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı Ve Tutumlarına Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı
- ERDEN, M. (1996). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. 6. Baskı, Ankara: Alkım Yayınevi.
- ERTÜRK, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. H.Ü. Basımevi, Ankara
- GÜDEK, B. (2007). **Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı
- GÜLERYÜZ, H. (2002). Taşınabilir İlköğretim Uygulaması, **Öğretmen Dünyası**, Aralık, 31-36.
- GÜLERYÜZ, H. (2002). İlköğretim Okulu Programı. **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- İNCEOĞLU, M. (1993). **Tutum Algı İletişim**. Ankara: Verso Yayıncılık

- KABAŞ, N. (2006). **Taşınalı İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar (Bolu İli Örneği)**. ABANT İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005). **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayıncılık
- KARAKUŞ, F. (2006). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme Ve Otantik değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık Ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- KARAKÜTÜK, M. (1996). **Taşınalı İlköğretim Uygulaması ve Sorunları: Sincan İlçesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı
- KAVAK, Y. (1997). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara: Pegem Yayınları
- KEFELİ, S. (2005). **İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması. Normal, Yatılı Ve Taşınalı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması (Mudurnu Örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalı
- KOÇKAN, Ç. (2004). **Normal Ve Taşınalı Eğitim Yapan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir İl Örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Fen Ve Matematik Alanları Anabilim Dalı
- KÖSTÜKLÜ, N. (1998). **Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi**. Konya: Kuzucular Ofset
- KÜÇÜKOĞLU, A. (2001). **İlköğretimde Taşınalı Eğitim Sistemi Uygulamasına İlişkin Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- MEB, (1997). **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**, Ankara
- MEB (2002). **İlköğretim Okulu Ders Programları**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- MEB. (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 6.- 7. sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB (1997). **Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması İle İlgili Sorunlar ve Cevaplar**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara

- MEB, (2000). **Taşımalı İlköğretim Yönetmeliği**, Ankara.
- MEB, (2005). Şube Faaliyetleri, Taşımalı İlköğretim Uygulaması
<<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=sube&id=13>> (2008, Mart)
- ÖZBEY, Ç. (2007, Mayıs, 05), Sosyal Psikoloji, Tutumlar
<http://www.cetinozbey.com/index.php?option=com_content&task=view&id=623&Itemid=579> (2008, Mart)
- ÖZGÜVEN, İ.E. (1998). **Bireyi Tanıma Teknikleri**. Ankara: PDREM Yayınları.
- ÖZKAN, N. (1997). **Taşımalı ilköğretim uygulamasında sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerileri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- SAVAŞ, B. ve ÜNÜVAR P. (1999). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı** (Modül 8), Budur: MEB. Yayınları
- SENEMOĞLU, N. (1998). **Gelişim - Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Gazi Kitabevi
- SÖNMEZ, V. (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- TAŞLI, İ. (2000). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Manisa-Demirci: Tekin Matbaası
- TAVŞANCIL, E. (2005). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayınları
- TEKİŞİK, H. H. (1994). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi ve 4. Sınıf Dere Kitabı Uygulama Kılavuzu**. Ankara: Tekişik A.Ş Web. Ofset Tesisleri
- TEZBAŞARAN, A. (1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları
- TOLAN, B., İSEN, G. ve BATMAZ, V. (1985). **Ben ve Toplum: Sosyal Psikoloji**. Ankara: Teori yayınlar.
- VARIŞ, F. **Eğitim Bilimleri: Eğitim Bilimine Giriş**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 84
- YALÇIN, K.Y. (2006). **Yerleşik Ve Taşımalı Eğitim Yapan İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Toplumsallaşmasında Beden Eğitimi Ve Sporun Önemi (Kütahya İli Örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı

YEŞİLKAYALI, E. (1996). **İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Çözme Yönteminin Öğrencilerin Okul Başarısı ve Duyuşsal Özellikleri Üzerindeki Etkisi"**. İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

YILMAZ, D. (2002). **Üniversiteler İçin Vatandaşlık Bilgisi**, 2.Baskı, Konya: Çizgi Kitabevi

YILMAZ, E. (1998). **Taşınmalı İlköğretim Uygulaması “Kırşehir İli Örneği”**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Planlaması Anabilim Dalı

YÖK / Dünya Bankası Projesi (1996). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Millî Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi,

EKLER

EK 1. ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
 Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 70 / 210
 Konu : Araştırma İzni

11/01/2007

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
 (Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : 05.12.2006 tarih ve B.30.2.GÜN.0.F8.00.00/9654 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sinan YÜCE'nin "Taşımalı Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Sincan Örneği)" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin Ankara İli Sincan İlçesi taşımalı eğitim yapan ilköğretim okulları öğrencilerine uygulama izin talebi incelenmiştir.

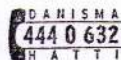
Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (3 sayfa – 37 sorudan oluşan) anketin belirtilen ilköğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 Cevdet CENGİZ
 Bakan a.
 Müsteşar Yardımcısı

EK :
 Anket Örneği (1 Adet-3 Sayfa)

G.M.K. Bulvarı No: 109
 06570 Maltepe / ANKARA

Tel : (0312) 230 36 44
 Faks : (0312) 231 62 05
 e-posta: earged@meb.gov.tr

EK 2. SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUMU ÖLÇEN ARAŞTIRMA ANKETİ

ANKET GENEL AÇIKLAMA

Değerli öğrenci,

Bu anket, sizin sosyal bilgiler dersiyle ilgili düşünceleriniz belirlemek için hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur: Birinci bölümde kişisel durumunuzla ilgili sorular sorulmaktadır. İkinci bölümde ise sosyal bilgiler ile ilgili cümleler yer almaktadır.

Ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak olup, araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşması, ankete vereceğiniz cevapların gerçekleri yansıtmasına bağlıdır. Bu nedenle her iki bölümdeki maddeleri dikkatlice okuyarak cevaplandırmanız büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya yağacağınız katkıdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Sinan YÜCE
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

1.Bölüm: Kişisel Bilgiler (*Taşınan Öğrenciler*)

Bu bölümde kişisel durumunuzla ilgili bilgiler toplamak amacıyla hazırlanmış yedi madde bulunmaktadır. Maddeleri okuyarak size en uygun olan seçeneğin yanındaki parantezin içine çarpı (X) işareti koyunuz. *Lütfen hiçbir maddeyi cevapsız bırakmayınız. Anket üzerine isim ve adres yazılmayacaktır.*

Not: Bu bilgiler tez çalışmamdan başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Ankete zaman ayırdığınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz:

- A. Bayan ()
B. Erkek ()

2. Babanızın öğrenim durumu:

A. Okur-yazar değil ()	E. Lise ve dengi okul mezunu ()
B. Okur-yazar ()	F. Yüksekokul veya fakülte mezunu ()
C. İlkokul mezunu ()	G. Lisans-üstü öğrenim yapmış ()
D. Ortaokul mezunu ()	

3. Annenizin öğrenim durumu:

A. Okur-yazar değil ()	E. Lise ve dengi okul mezunu ()
B. Okur-yazar ()	F. Yüksekokul veya fakülte mezunu ()
C. İlkokul mezunu ()	G. Lisans-üstü öğrenim yapmış ()
D. Ortaokul mezunu ()	

4. Babanızın mesleği:

A. Memur ()	E. Serbest meslek ()
B. İşçi ()	F. Emekli ()
C. Esnaf ()	G. Çalışmıyor ()
D. Çiftçi ()	H. Diğer () (.....)

5. Annenizin mesleği:

A. Ev hanımı ()	D. Serbest meslek ()
B. Memur ()	E. Emekli ()
C. İşçi ()	F. Esnaf ()
	G. Diğer () (.....)

6. Evinizin taşınalı ilköğretim okuluna olan uzaklığı ne kadardır?

- A. 2-7 km ()
B. 8-13 km ()
C. 14-19 km ()
D. 20-25 km ()
E. 25 km ve üstü ()

7. Sınıfınızdaki sosyal bilgiler başarı notuz nedir?

- A. 1 ()
B. 2 ()
C. 3 ()
D. 4 ()
E. 5 ()

2. Bölüm: Sosyal Bilgiler Tutumu

Bu bölümde verilen cümleler sizlerin sosyal bilgiler ilgili düşünceleriniz belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Her cümle ilgili görüş, kişilere göre değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin görüşünüzü yansıtmalıdır. Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatlice okuduktan sonra bu maddelerde ifade edilen görüşlerin sizin düşüncenize ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Her bir maddedeki görüşe sizin için böyle söylendiğinde ne derece katıldığınızı verilen beş seçenekten **(Tamamen Katılıyorum, Genellikle Katılıyorum, Kararsızım, Katılmam, Karşıyım)** birinin yanındaki kutular içine çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

Not: Lütfen hiçbir maddeyi cevapsız bırakmayınız.

Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Genellikle Katılıyorum	Kararsızım	Katılmam	Karşıyım
1. Sosyal bilgiler, çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Sosyal bilgiler çalışmak beni dinlendirir.					
3. Sosyal bilgiler derslerindeki konular azaltılırsa mutlu olurum.					
4. Sosyal bilgiler çalışırken canım sıkılır.					
5. Sosyal bilgilerle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda sosyal bilgiler çalışmaktan zevk alırım.					
7. Sosyal bilgiler derslerinden korkarım.					
8. Sosyal Bilgiler sorularını çözmek beni yorar					
9. Sosyal bilgiler bana korkutucu görünür.					
10. Sosyal Bilgiler soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Sosyal bilgiler derslerin en güzelidir.					
12. İlerde, sosyal bilgilerle yakından ilgili bir meslek seçmek isterim.					
13. Sosyal bilgilerden hiç hoşlanmam.					
14. Programda sosyal bilgiler ders saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İlerde, sosyal bilgilerle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Elime geçen her Sosyal Bilgiler kaynağından faydalanmak isterim.					
17. Sosyal bilgiler konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok sosyal bilgilerden hoşlanırım.					
19. Sosyal Bilgiler oyunlarından hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, sosyal bilgiler yerine başka bir ders alırım.					
21. Sosyal bilgiler ödevlerini sıkılmadan, zevkle yaparım.					
22. Sosyal bilgiler derslerine mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler kaynaklarını araştırmak ve Sosyal Bilgilerle ilgili sorular çözmek bana zevk verir.					
24. Bilmediğim bir Sosyal Bilgiler konusunun cevabını araştırmaktansa, onu bilen birine sorarak öğrenmeyi tercih ederim.					
25. Sosyal bilgiler dersinde kendimi rahat hissederim.					
26. Diğer derslere göre, sosyal bilgilere daha büyük bir zevkle çalışırım.					
27. Bana göre, sosyal bilgiler en çekici derstir.					
28. Sosyal bilgiler derslerindeki konular azaltılsa sevinirim.					
29. Sosyal bilgiler dersinden çekinirim.					
30. Sosyal bilgiler dersine, sadece sınıfı geçmek için çalışıyorum.					